

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Alexi Harri

ALKUPERÄVAATIMUKSET KUMULAATIOPERIAATTEESSA

Case, yritys X

Liiketalous
2020

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Aleksi Harri
Opinnäytetyön nimi	Alkuperävaatimukset kumulaatioperiaatteessa
Vuosi	2020
Kieli	suomi
Sivumäärä	55 + 4 liitettä
Ohjaaja	Ossi Koskinen

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa hyödyllistä tietoa kumulaation tuomista mahdollisuuksista ketjukauppatilanteissa ja selvittää minkälaisia dokumenttivaatimuksia kumulaation soveltaminen vaatii. Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen, sillä globaalin kauppapoliittisen tilanteen takia tavarankäytön alkuperään liittyvät asiat ovat entistä tärkeämpiä ja yritys X on viejänä vastuussa alkuperän todentamisesta ja sen oikeellisuudesta.

Opinnäytetyö koostuu sekä teoreettisesta viitekehystä että empiirisestä tutkimuksesta. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys koostuu neljästä teoriakokonaisuudesta, joissa avataan tutkimuksen aihetta ja kontekstia. Teoriakokonaisuudet ovat ulkokauppa, alkuperämaa, tullietuus sopimukset sekä alkuperäkumulaatio. Teoreettisen viitekehysten aineisto kerättiin aihetta koskevaa kirjallisuutta ja elektronisia julkaisuja tutkien. Teoreettinen viitekehys heijastuu myös tutkimuksen johtopäätöksiin ja tuloksiin.

Empiirisessä tutkimuksessa käytettiin kvalitatiivista tutkimusmenetelmää ja sen aineistonkeruumenetelmänä hyödynnettiin teemahaastatteluita. Haastateltaviksi valikoitui kolme alan ammattilaista erilaisista tehtävistä vientikaupan parissa. Tutkimuksessa selvisi, että valtioiden/alueiden, joilla on kahdenvälinen tullietuus sopimus EU:n kanssa ei pystytä kumulaation avulla hyödyntämään yritykselle X tärkeitä Norja-alkuperää olevia raaka-aineita viennissä tullietuuden saavuttamiseksi. Sopimuksissa, jossa on sallittu monenvälisen kumulaation soveltaminen, voidaan hyödyntää Norja-alkuperää olevia raaka-aineita, jos Norja on määritetty tullietuus sopimuksen yhdeksi osapuoleksi.

Haastattelujen avulla selvisi myös, että tavarantoimittajan ilmoitus on dokumentti, jolla pystytään takaamaan etuuskohteluun oikeuttavan alkuperän säilyminen viimeiseen myyntiin asti. Tavarantoimittajan ilmoituksen avulla myös ilmoitetaan mahdollinen kumulaation hyödyntäminen ja maat, joiden alkuperää on käytetty alkuperäkumulaatiossa.

ABSTRACT

Author	Aleksi Harri
Title	Requirements of origin on the basis of cumulation principles
Year	2020
Language	Finnish
Pages	55 + 4 appendices
Name of Supervisor	Ossi Koskinen

The purpose of this thesis was to provide useful information on the possibilities of cumulation in chain trade situations and figure out what kind of documentation requirements are needed when cumulation is being used. The topic of this thesis is timely due to the global trade policy situation. The issues related to the origin of goods become more important and company X, as the exporter, is responsible for the verification of the origin and its correctness.

The thesis consists of both a theoretical framework and empirical research. The theoretical framework of the study consists of four theory topics, which clarifies the subject of the research and its context. Theoretical topics are foreign trade, country of origin, trade free agreements and cumulation principles. The theoretical framework material was collected using relevant literature and electronic sources. The theoretical framework is also reflected in the conclusions and results of the thesis.

Qualitative research method was used in the empirical research and thematic interviews was used as a data collection method. Interviews were conducted with three professionals from different positions in export trade. The research revealed that countries/regions with a bilateral trade agreement with the EU are not able to benefit from Norwegian origin materials in order to obtain a preferential origin status by using cumulation principles. In bilateral trade agreement only two parties of the contract can benefit from each other's originating materials in customs duty processes. Agreements that allows use of multilateral cumulation may use third parties originating materials (for an example Norwegian origin materials) to benefit in customs duty processes.

The interviews also revealed that the supplier's declaration is a document that can guarantee that the preferential origin can be proved as preferential until the last sale in the trade chain situation. The supplier's declaration shall also indicate the possible use of cumulation and the origins that has been used in cumulation.

Keywords   Country of origin, trade agreement, foreign trade, cumulation

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	8
1.1	Tutkimuksen taustat ja tavoitteet	8
1.2	Tutkimusongelma ja -kysymykset	9
1.3	Tutkimuksen rakenne	9
2	ULKOKAUPPA	10
2.1	Tullaus.....	10
2.2	Tuonti.....	10
2.3	Vienti.....	11
2.3.1	Valtuutettu viejä.....	12
2.3.2	Kauppalasku.....	12
2.3.3	Proformalasku	13
2.4	Arvonlisäverotus	13
3	ALKUPERÄMAA	17
3.1	Yleinen alkuperä ja etuuskohteluun oikeuttava alkuperä	17
3.2	Alkuperätodistukset	18
3.3	EUR.1 -tavaratodistus	19
3.3.1	EUR-MED-tavaratodistus	19
3.3.2	Alkuperäilmoitus/kauppalaskuilmoitus	20
3.3.3	Tavarantoimittajan ilmoitus (entinen hankkijan ilmoitus).....	20
3.3.4	A.TR-tavaratodistus	21
3.3.5	Form A -alkuperätodistus.....	21
4	TULLIETUUSSOPIMUKSET.....	23
4.1	Sopimus Euroopan talousalueesta (ETA-sopimus)	24
4.2	Japanin vapaakauppasopimus	24
4.3	Etelä-Korean vapaakauppasopimus	25
4.4	Singaporen vapaakauppasopimus	26
5	ALKUPERÄKUMULAATIO.....	27
5.1	Bilateraalinen (kahdenvälinen) kumulaatio	27

5.2	Diagonaalinen (monenvälinen) kumulaatio.....	28
5.3	Euro-Välimeri-kumulaatio.....	28
5.4	Täyskumulaatio.....	31
6	EMPIIRINEN TUTKIMUS.....	33
6.1	Tutkimuksen suunnittelu ja aiheenvalinta.....	33
6.2	Teoreettinen viitekehys.....	34
6.3	Tutkimusmenetelmät.....	35
6.4	Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmät.....	37
6.5	Haastateltavien valinta.....	38
7	TUTKIMUSTULOKSET.....	40
7.1	Alkuperävaatimukset kumulaatioperiaatteessa.....	40
7.2	Dokumentaatiovaatimukset ja säännöt.....	42
8	TUTKIMUKSEN JOHTOPÄÄTÖKSET JA ANALYSOINTI.....	44
8.1	Tutkimuksen johtopäätökset ja analysointi.....	44
8.2	Tutkimuksen luotettavuus.....	47
8.3	Tutkimuksen tuomat hyödyt ja jatkotutkimusehdotukset.....	48
8.4	Tutkimuksen itsearviointi.....	49
	LÄHTEET.....	51

LIITTEET

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1. Esimerkkikuvio kolmikantakaupasta.....	15
Kuvio 2. Teoreettinen viitekehys, ulkokaupan vientiprosessi.....	35

LIITELUETTELO

LIITE 1. Luettelo etuuskohteluun oikeuttavista alkuperäselvityksistä tuonnissa.

LIITE 2. Diagonaalisen kumulaation soveltamismahdollisuudet maakohtaisesti Paneurooppa-Välimeri-alueella.

1 JOHDANTO

Tutkimus alkaa johdannolla. Johdanto on jaettu kolmeen osaan, joista ensimmäisessä käydään läpi tutkimuksen taustoja ja tavoitteita. Johdannon toisessa osiossa käydään läpi tutkimuksen tutkimusongelmaa, sekä sen pohjalta muodostuneita tutkimuskysymyksiä. Ensimmäisen luvun viimeisessä osiossa tutustutaan tutkimuksen rakenteeseen.

1.1 Tutkimuksen taustat ja tavoitteet

Tutkimus käsittelee alkuperävaatimuksia kumulaatioperiaatteessa. Tutkimuksen toimeksiantajana on suomalainen konepajateollisuutta harjoittava pörssi-yhtiö, yritys X, joka toimittaa moottoreita ja koneistoja merenkäyntiin. Yritys X:llä on toimintaa myös muilla segmenteillä, mutta tässä tutkimuksessa keskitytään tavaratoimituksiin, ei palveluihin. Yrityksellä on valtuutetun viejän lupa ja sillä on useita eri toimituskohteita ympäri maailmaa. Yrityksessä on sekä omaa valmistusta että ulkoisia toimittajia ja tämän takia tuotteen alkuperämaa on usein vaikeata todistaa. Globaalin kauppapoliittisen tilanteen takia tavaran alkuperään liittyvät asiat ovat entistä tärkeämmässä roolissa, ja yritys X on viejänä vastuussa alkuperän todentamisesta ja sen todenmukaisuudesta. Tavoitteena on luoda opinnäytetyö, joka tuottaa hyödyllistä tietoa yritys X:lle alkuperävaatimuksista ketjukauppatilanteissa.

Euroopan unionin solmimat vapaakauppasopimukset eri maiden kanssa mahdollistavat Euroopan unionin alkuperää olevien tuotteiden maahantuonnin kyseisiin maihin ilman tullimaksuja. Yritys X valmistaa ja ostaa alihankkijoilta tuotteita, jotka on valmistettu usein Euroopan Unionin sisällä ja myyvät niitä useille eri asiakkaille esimerkiksi Japaniin ja Etelä-Koreaan. Näillä kyseisillä valtioilla on vapaakauppasopimus Euroopan Unionin kanssa, joten on merkittävää, että myös ketjukauppatilanteissa tuotteiden oikea alkuperä saadaan selvitettyä ja ylimääräisiltä tullimaksuilta ja -töiltä välttyään. EU-alkuperää olevien tuotteiden valmistuksen lisäksi yritys X ostaa paljon tavaraa norjalaisilta toimittajilta, eli tutkimusta on lähdettävä tutkimaan EU-Norja-asetelmasta ja sen tuomista alkuperävaatimushaasteista ja -mahdollisuuksista.

1.2 Tutkimusongelma ja -kysymykset

Tutkimuksen tarkoituksena oli löytää vastaus tutkimusongelmaan ja vastata tutkimusongelmasta johdettuihin tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksen tutkimusongelma oli ”Pystyykö yritys X hyödyntämään kumulaatioperiaatetta EFTA-alkuperää olevalle tuotteelle viennissä kolmansiiin maihin, joilla on tullietuussopimus EU:n kanssa?”. Tutkimusongelmasta voidaan johtaa kolme tutkimuskysymystä:

1. Missä tilanteessa yritys X voi hyödyntää kumulaatioperiaatetta esimerkiksi Norjan alkuperää olevalle tuotteelle, joko maahantuomalla tavara EU-valtioon, tai maahantuomatta tavara EU-valtioon?
2. Mitä dokumentteja hankinnassa ja viennissä vaaditaan viejältä, jotta kumulaatiota voidaan soveltaa?
3. Kuinka mahdollistetaan etuuskohteluun oikeuttavan alkuperän säilyvyys viimeiseen myyntiin asti?

1.3 Tutkimuksen rakenne

Tutkimus alkaa teoreettisella viitekehyksellä, jonka tarkoituksena on tukea empiristä tutkimusta. Teoreettinen viitekehys koostuu neljästä pääotsikosta:

1. Ulkokauppa
2. Alkuperämaa
3. Tullietuussopimus
4. Alkuperäkumulaatio

Tutkimuksen teorian jälkeen alkaa empirinen osuus, jossa käydään läpi teoreettisen viitekehksen sekä tutkimusmenetelmien ja aineistonkeruumenetelmien teoriaa. Tutkimusmenetelmänä työssä käytettiin kvalitatiivista eli laadullista menetelmää ja aineistonkeruumenetelmänä teemahaastattelua, johon valikoitui kolme haastateltavaa. Empiirisessä osiossa esitellään tarkemmin haastateltavat ja haastattelujen pohjalta johdetut tutkimustulokset sekä johtopäätökset. Lopussa käydään vielä läpi tutkimuksen luotettavuutta, toimeksiantajan kokemuksia tutkimuksesta, jatkotutkimusehdotuksia sekä itsearviointia.

2 ULKOKAUPPA

Ensimmäinen teoriaosuus käsittelee ulkokauppaa, jolla tarkoitetaan vientiä ja tuontia, jossa EU:n lisäksi toisena osapuolena on EU:n ulkopuolinen valtio, josta voidaan käyttää nimitystä kolmas maa (Logistiikanmaailma 2019 d). Luvussa käsitellään myös tuontiin ja vientiin liittyviä tullaussasioita ja arvonlisäverotusta, sekä tarkastellaan vientikauppaan liittyviä kauppaa- ja proformalaskuja.

2.1 Tullaus

Koska Suomi kuuluu Euroopan Unioniin, se noudattaa EU:n tullitoimintaa koskevia lain tasoisia säädöksiä, jotka on asettanut Unionin neuvosto ja komissio (Logistiikanmaailma 2019 e). Suomen tullin tehtävänä on edistää ulko- ja sisäkaupan sujuvuutta, kantaa veroja tavarakaupasta, varmistaa tavarantoimituksen oikeellisuus, suojata yhteiskuntaa, kansalaisia ja ympäristöä (Tulli 2019 l). Tulli on vastuussa siitä, että sekä maasta lähtevä ja maahan tuleva tavara liikkuu hallitusti ja että tavarantoimituksessa noudatetaan kaikkia vaatimuksia, joita EU ja kansallinen lainsäädäntö on tavarakaupalle asettanut. (Tulli 2019 m.)

Euroopan Unionin rajojen sisällä tapahtuva tavaraliikenne ei muodosta tullimuodollisuuksia, vaan tavaraa saa liikuttaa vapaasti (Tulli 2019 m). Tulli kuitenkin kantaa tullimaksuja EU:n ulkopuolisten maiden eli niin sanottujen kolmansien maiden kanssa käydystä tavarakaupasta. Näillä maksuilla pystytään kontrolloimaan, rajoittamaan ja turvaamaan tavarakauppaa valtioiden välillä. Tullin tehtävänä on myös valvoa, että tavaroista tehdään tarvittavat ilmoitukset ja että niille määrättyjä vienti- ja tuontirajoituksia noudatetaan. Alkuperäsääntöjen soveltaminen liittyy olennaisesti tullimaksuihin. Säännöt määrittävät esimerkiksi sen, miten ja missä tuote tulisi valmistaa/jalostaa, jotta siihen saataisiin määrämaassa etuuskohdelua kannettavista veroista ja tulleista. (Tulli 2019 n.)

2.2 Tuonti

Ulkokaupassa tuonnilla tarkoitetaan tuotteiden ostoa ja tuontia maahan tulliliittoon kuulumattomasta maasta, eli Suomen näkökulmasta, kun tavaraa tuodaan EU:n

rajojen ulkopuolelta. Jotta tavarat saadaan ottaa käyttöön tai myyntiin ne on tuontitullattava. Tullin tehtävä on kantaa tavaroista tullit, maksut ja verot, jotka vaihtelevat riippuen tavarantoimittajan tullausarvosta ja alkuperästä. Maahantuontiverotuksesta ja tulliselvityksestä johtuen on tärkeää tietää mistä tavara toimitetaan ja onko tavarat valmistettu EU:n sisällä tai tullattu EU:n alueelle. Arvonlisävero kannetaan EU:n veroalueen ulkopuolelta tuoduista tuotteista. (Sneck 2002, 12-13; Tulli 2019 c.)

CIP-arvoa (Carriage and Insurance Paid) käytetään tuontitavaran tullausarvona. Tämä tarkoittaa sitä, että tavarantoimittajan arvoon lisätään ulkomaan rahti, ulkomaiset huolintakulut sekä todelliset vakuutusmaksut. Arvonlisäveron perusteet tuontitullauksessa poikkeavat tullausarvoista. Arvonlisäveroon lasketaan CIP-arvon lisäksi myös kaikki EU-alueella (mukaan lukien tuontimaassa) tapahtuvat kulut, jotka kohdistuvat tavarantoimittajaan, kuten terminaali-, huolinta- ja jatkokustannusten arvo viimeiseen määräpaikkaan asti. Jotta tuontitavara saadaan etuuskohtelua (preferenssikohtelua), edellytetään, että alkuperämaan kanssa on EU:n välinen etuus sopimus tai muunlainen etuusjärjestely, tuontitavaran on kuuluttava tullietuus sopimuksessa määritellyyn tuotekatteeseen, tuotteesta on esitetty sopiva alkuperäselvitys ja kaikkia lähetyssääntöjä on noudatettu. (Logistiikan maailma 2019 e.)

2.3 Vienti

Viennillä tarkoitetaan tavaroiden vientiä pois EU-alueelta. Viejällä tarkoitetaan Unionin tullialueella vaikuttavaa henkilöä tai yritystä, joka on solminut sopimuksen kolmannessa maassa vaikuttavan vastaanottajan kanssa ja jolla on toimivalta määrittää, että vientituotteet viedään EU:n ulkopuolelle. Vietävät tavarat tulee vientitullata ennen niiden vientiä eli viejän on laadittava viennin tulli-ilmoitus tullille. Myyjä tarvitsee kirjanpitoa varten selvityksen siitä, että tavara on poistunut EU-alueelta. Valtuutetun viejän yleisin hyväksyty näyttö tästä on poistumisvahvistettu luovutus päätös. EU on tehnyt vastavuoroisia tullietuus- tai vapaakauppasopimuksia eri maiden kanssa. Nämä valtiot myöntävät EU:n alkuperää oleville tuotteille alennetun tullikohtelun tai tullittomuuden, jolloin vientitavaran maahantuontiverot viennin kohdemaassa laskevat tai poistuvat kokonaan. (Tulli 2019 a; Tulli 2019 b.)

Kun tavaraa viedään, on viejän selvitettyä mahdolliset kiellot, rajoitukset ja muut määräykset, joita voi olla erilaisia riippuen kohdemaasta, johon tavaraa ollaan vievässä. Kun viejä on saanut selvitettyä kohdemaan erikoisvaatimukset asiakirjoista ja tavaravaatimuksista, on sen toimituslausekkeesta riippuen tehtävä vaadittavat dokumentit vientiä varten. (Logistiikanmaailma 2019 b.)

Jos toimituslausekkeen mukaan viejä vastaa vientimuodollisuuksista, on viejän laadittava vientitullausilmoitus, jolle merkitään tavarantoimittajan tariffointimerkin eli koodi, jolla selviää mitä tavara on. Viejän tulee laskea vientiarvo, eli FOB-arvo (Free On Board), joka lasketaan yhdistämällä tavarantoimittajan arvo ja kuljetuskustannukset vientimaan rajalle. Viennin tulli-ilmoituksen pystyy nykyään tekemään sähköisesti ja se annetaan Suomen tullin järjestelmiin, jossa lähetys saa MRN-numeron eli viennin seurantanumeron. Sähköisen ilmoituksen tekijä saa sähköisen poistumisvahvistuksen, kun tavara poistuu EU sopimusalueelta. (Logistiikanmaailma 2019 b.)

2.3.1 Valtuutettu viejä

Valtuutettu viejä on viejä, jolle Tullin lupakeskus on oikeuttanut luvan viedä tavaraa sijoittautumismaasta tai mahdollisesti myös muista EU-maista helpotetusti ilman arvorajoituksia. Luvan saavat viejät, joilla on toistuvaa vientiä EU:n sopimusmaihin tai Turkkiin, ja jotka pystyvät antamaan vaadittavat takeet tavaroiden alkuperäisyyden todentamiseksi tulliviranomaisille. Valtuutettu viejä on oikeutettu vahvistamaan itse A.TR. -tavaratodistuksia, mikä vaaditaan, kun tavaraa viedään Turkkiin. Kaikilla valtuutetuilla viejillä on oma lupanumero, joka tulee sisällyttää kaikkiin kauppalasku- ja alkuperäisilmoituksiin. Valtuutetun viejän ei myöskään tarvitse allekirjoittaa näitä edellä mainittuja dokumentteja, koska se on jo lupaa haikiessaan sitoutunut vastaamaan näistä ilmoituksista. (Tulli 2019 f.)

2.3.2 Kauppalasku

Kauppalasku on vientikaupan merkittävin asiakirja. Se on yhteenveto kauppasopimuksesta, josta on sopinut kaupan ostaja ja myyjä. Kauppalasku toimii myös myyjän selvityksenä transaktion aikaansaamista vastikevaatimuksista ostajalle. Tiedot on merkittävä huolellisesti kauppalaskulle, sillä se toimii myös pohjana muille

vientiasiakirjoille, kuten esimerkiksi vientiselvitystä, vakuutusta, huolintaa tai kuljetusta varten. Kauppalaskua joudutaan usein muokkaamaan sopivaksi tuontimaan vaatimusten perusteella, siksi ostajan olisikin syytä ilmoittaa myyjälle jo kaupantekovaiheessa oman maansa vaatimukset kauppalaskua ajatellen. Tuontimaan viranomaisilla voi olla useita erilaisia erityisvaatimuksia sen sisällölle. (Finpro 2016, 16.)

Kauppalaskusta on tultava ilmi muun muassa kaupan molempien osapuolien osoitetiedot, tavaran toimitusosoite, kauppalaskun täyttöpäivämäärä, painot, mitat, kollarin määrä, vientitavaran hinta ja hinnanalennukset. Kauppalaskulta pitää löytyä myös perustelut miksi hintaa on alennettu, toimitus- ja maksuehto, tullitariffinimike, ostajan ja myyjän alv-numerot, alkuperämaa, sekä mahdollisesti kauppalaskun täyttäjän allekirjoitus. Kauppalasku toimii tietopankkina muun muassa tulliviranomaisille, tavaran ostajalle, huolitsijalle, kuljetusliikkeelle sekä mahdollisesti myyjän edustajalle, agentille. (Logistiikanmaailma 2019 f.)

2.3.3 Proformalasku

Kauppalasku voidaan korvata joissain tilanteissa niin sanotulla näennäislaskulla eli proformalaskulla. Sitä voidaan käyttää muun muassa, kun kyseessä on ei kaupallinen vienti, korjattavaksi tai jalostettavaksi vietävät tuotteet tai jälki-/osatoimitukset, jotka veloitetaan kauppalaskulla esimerkiksi päätoimituksen yhteydessä. Proforma on samankaltainen kuin tavanomainen kauppalasku, mutta se ei aiheuta asiakkaalle maksuvelvoitetta. Proformalaskulla mainitaan yleensä kaikki tai lähes kaikki samat asiat kuin normaalilla kauppalaskulla, mutta mitkään ohjeet eivät sanele proformalaskun tarkkaa esitystapaa tai muotoa. Lähes kaikkien toimialojen yritykset käyttävät proformalaskuja vientiprosessissa. (Tulli 2019 k.)

2.4 Arvonlisäverotus

Alv eli arvonlisävero on kulutusvero, jonka tarkoituksena on verottaa kulutusta eli teknisesti se tapahtuu asettamalla tavaroille verot. Arvonlisäveroilmoituksella ilmoitetaan tavaramyynnit sekä -ostot EU-alueella. Tämän lisäksi tuotteiden myynnistä tulee täyttää myös yhteenvetoilmoitus. Kaikilla yhteisökauppaa eli EU:n

sisäistä kauppaa harjoittavilla yrityksillä on oma alv-numero ja sitä käytetään EU-kauppaa koskevissa laskuissa sekä myyjän ja ostajan välisissä dokumenteissa. Jokaisella maalla on omat tunnukset yrityksilleen ja niitä käytetään omien maiden lainsäädännön sekä EU-lainsäädännön mukaan. (Kallio, Lindholm, Nielsen, Ojala, Sääskilahti & Takalo 2017, 21-22.; Vero 2017.)

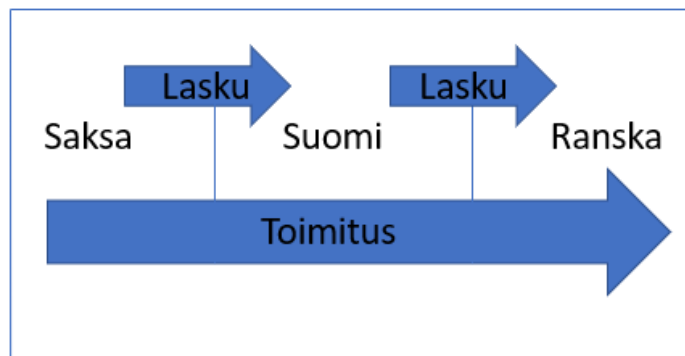
Yhteisömyynti on myyntiä EU:n jäsenvaltiosta toiseen ja pääsääntöisesti arvonlisäverovelvollisen myyjän ei tarvitse maksaa veroa tavaroiden yhteisömyynnistä. Tästä voidaan käyttää termiä veroton yhteisömyynti. Veroton yhteisömyynti tapahtuu vain, jos sekä ostaja että myyjä ovat rekisteröityneet arvonlisäverovelvolliseksi omassa EU-maassaan ja tavaraa kuljetetaan EU-maasta toiseen. Myyntiin sovelletaan aina sen maan arvonlisäverolakia, johon tavara ollaan viemässä. Kun tavaraa myydään EU valtiosta suoraan EU:n ulkopuolelle, myynti on arvonlisäverotonta. (Vero 2017.)

Yhteisöhankinta on tavarantoiminnan ostoa EU-maasta EU-maahan ja siitä kannetaan veroa, jos hankittavien tavaroiden arvo ylittää säädetyn rajan, eikä tavarasta saa erikseen määriteltyjä vähennyksiä. Arvonlisäverovelvollinen ostajayritys voi vähentää yhteisöhankinnasta maksamansa veron, jos tuote on ostettu vähennyskelpoiseen tarkoitukseen. Vaikka ostaja saisi vähennysoikeuden, eikä maksettavaa veroa jäisi, tulee ostajan silti ilmoittaa yhteisöhankinta ja maksettava vero arvonlisäveroilmoituksella. Yhteenvetoilmoitusta ei tarvitse tehdä yhteisöhankinnoista. Yhteisöhankinnan katsotaan tapahtuvan siinä maassa, jossa ostajalla on alv-numero. Kuluttaja ei voi olla yhteisökaupan osapuolena, sillä hän ei ole verovelvollinen Suomessa ostaessaan muista EU-maista tavaraa, ellei kyseessä ole uusien kuljetusvälineiden osto. (Vero 2017.)

Yhteisöhankinnat ovat verottomia samanlaisissa tapauksissa, kun niistä ei tulisi maksaa veroa, jos ne tuotaisiin EU:n ulkopuolelta. Tavarantoiminnan maahantuonti on verotonta vain, jos tuontikuljetus päättyy toisessa EU-jäsenvaltiossa. Tavarantoiminnan jälkeen tulee veroton yhteisömyynti ja maahantuojalla on elinkeinonharjoittaja, joka on alv-rekisterissä EU:ssa. Verottomasta maahantuonnista tulee tehdä tullilmoitus ja tullilta on saatava tullauspäätös tavarantoiminnan vapaaseen liikkeeseen

luovuttamisesta. Valtuutetulle viejälle yleisin hyväksyty näyttö arvonlisäverottomasta mynnistä on tullilta saatu poistumisvahvistettu luovutuspäätös. (Vero 2017.)

Kolmikantakauppa on käsite, jossa kaupankäynnissä on mukana kolme elinkeinonharjoittajaa, jotka kaikki ovat rekisteröity arvonlisäverovelvollisiksi eri EU-valtioissa. Tästä esimerkkinä voi olla esimerkiksi tilanne, jossa ranskalainen asiakas on tilannut tavaran suomalaiselta toimijalta, jolla ei ole haluttua tavaraa, mutta saman yrityksen saksalainen yhtiö valmistaa kyseistä tavaraa. Niinpä suomalainen yhtiö antaa määräyksen, että tavara toimitetaan suoraan ranskalaiselle asiakkaalle Saksasta. Jos nämä kaikki kolme toimijaa ovat arvonlisäverovelvollisia omissa maisaan ja laskumerkinnät täyttävät niille asetetut vaatimukset, on kyseessä kolmikantamyyni, johon tulee soveltaa erityismenettelyä. Kuvio 1 tarkoituksena on selvittää edellä mainittua esimerkkiä kuvion muodossa. (Vero 2017.)

Kuvio 1. Esimerkkikuvio kolmikantakaupasta.

Kolmikantakauppa on siis tilanne, jossa tuotetta myydään peräkkäin kaksi kertaa siten, että kaupan kaikki kolme osapuolta ovat eri EU-valtioista. Edellä mainittua esimerkkiä käyttäen myynti tapahtuu ensin saksalaisen ja suomalaisen yhtiön välillä ja lopuksi kolmannen osapuolen eli ranskalaisen asiakkaan kanssa, mutta tavara kuljetetaan suoraan Saksasta Ranskaan. Jos erityissäännöksiä ei pystyttäisi hyödyntämään tämänkaltaisissa tapauksissa ensimmäinen ostaja eli suomalainen yhtiö olisi verovelvollinen tuotteen yhteisöhankinnasta ja edelleenmyynnistä kuljetuksen päättymisvaltiossa eli Ranskassa. Kolmikantakauppaa hyödyntäen suomalainen yhtiö ei kuitenkaan ole tässä tapauksessa verovelvollinen sillä edellytyksellä,

että tämä yhtiö on tehnyt omaa myyntiään koskevan merkinnän kolmikantatilanteesta myyntiositteeseen sekä tarvittavat merkinnät omasta ja ranskalaisen yhtiön alv-numerosta. Tätä menettelyä voidaan hyödyntää vain edellä kuvatussa kolmikantakaupan tilanteessa, eikä sitä voi noudattaa, jos peräkkäiset myynnit ja tavaran liikuttelu olisi järjestetty jollakin muulla tavalla. (Vero 2017.)

3 ALKUPERÄMAA

Teoriaosuuden toisessa luvussa käsitellään tarkemmin tavaran alkuperämaan merkitystä viennissä ja tuonnissa, sekä tutkitaan erilaisia alkuperätodistuksia ja -vaatimuksia. Tuotteen alkuperämaalla tarkoitetaan valtiota, jossa tuote on valmistettu tai tuotettu. Jos tavaraa on valmistettu useammassa eri valtiossa, alkuperämaa on se maa, jossa tuotteelle on tehty viimeisin merkittävä ja taloudellisesti perusteltu valmistus tai käsittely. Tavaran alkuperämaa on aina ilmoitettava tuontitulli-ilmoituksessa ja se määräytyy useimmiten tuontimaan sääntöjen mukaan. Alkuperämaa käsitteenä pitää jakaa kahteen ryhmään: tavaran yleiseen alkuperään sekä tavaraan, josta on mahdollista saada tullietuuskohtelua. (Tilastokeskus; Tulli 2019 d.)

3.1 Yleinen alkuperä ja etuuskohteluun oikeuttava alkuperä

Tavaran yleisiä alkuperäsäännöksiä sovelletaan alkuperän määrittämiseksi silloin, kun alkuperään ei liity tullietuuskohtelua. Tämän kaltaisia tilanteita voi olla esimerkiksi polkumyynnin vastaiset toimenpiteet, tuonnin määrällisten rajoitusten hallinnointi, tuonnin yleisten tullitasojen soveltaminen, tullitilastointi sekä muut kaupalliset syyt. Kauppakamarit vahvistavat Suomessa yleisiä alkuperätodistuksia viejille, jotka voivat tällä kyseisellä dokumentilla osoittaa alkuperämaan oikeudellisuuden esimerkiksi asiakkaalle ja/tai tullille. (Tulli 2019 d.)

Tietyistä maista peräisin olevasta tuontitavarasta kannettava tulli saattaa olla voimassa olevaa yleistä tullia pienempi tai sitä ei kanneta lainkaan, jolloin kyseessä on nollatulli eli tulli on 0 %. Jotta tällaista etuutta voidaan saada, on sitä pyydettävä tulli-ilmoituksella ja tällöin alkuperä on pystyttävä todistamaan asianmukaisella alkuperäselvityksellä. Tämän kaltaisesta alennetusta tullikohtelusta voidaan käyttää myös nimitystä preferenssikohtelu. Euroopan Unionin erilaisten tullietuusjärjestelyjen piiriin kuuluu suurin osa maailman valtioista. Kaikista maailman valtiosta vain noin 20 valtiota ei kuulu näiden järjestelyjen piiriin. (Tulli 2019 e.)

Etuuskohtelun saamiseksi on määritelty asioita, joiden on täytyttävä, jotta mahdollinen etuus pystytään antamaan. Tuontituotteen on kuuluttava sopimuksen määrittelemään tuotekatteeseen. Esimerkiksi herkät maataloustuotteet eivät usein kuulu

sopimuksiin. Tavara on myös tuotava suoraan edunsaajamaasta Euroopan Unionin sisälle. Tavaralla on oltava edunsaajamaan alkuperätuote ja se on pystyttävä todistamaan alkuperäselvityksellä, joita ovat GSP- maista (kehitysmaista) tuotaessa Form A eli A-alkuperäistodistus tai kehitysmaasta riippuen rekisteröityneen viejän alkuperäisvakuutus. Muista kuin GSP- maista tuotaessa käytetään EUR.1-tavaratodistusta tai se voidaan sisällyttää (valtuutetun) viejän ilmoitukseen (kappalaskulle tai alkuperäisilmoitukselle). Molemmat todistukset vaativat viejään toimivaltaisen viranomaisen vahvistuksen ollakseen päteviä. Näiden kohtien lisäksi etuuskohtelun saamiseen voi liittyä paljon erilaisia lisäehtoja eri sopimuksissa erilaisten valtioiden ja liittojen välillä. (Tulli 2019 e.)

3.2 Alkuperätodistukset

Erilaisten alkuperätodistusten tehtävä on nimensä mukaisesti todistaa vietävien tuotteiden alkuperämaa. Alkuperäasema on tärkeää ilmoittaa, jos tavaroita viedään edelleen joko sellaisenaan tai jatkojalostuksen jälkeen sopimusmaihin ja jos viennillä pyritään etuuskohteluun tullissa. Jotta viennissä vietävä tavara oikeutetaan etuuskohteluun, on alkuperäselvitysketjun oltava aukoton, eli kaikki tavaraan liittyvät tapahtumat täytyy olla katettuna, vaikka jalostus- ja kauppaprosessi olisi ollut kuinka pitkä tahansa. Kuka tahansa viejä pystyy laatimaan alkuperäilmoituksen, jos lähetyksen sisältämän tavaralla arvo ei ylitä 6 000 euroa. Jos lähetyksen arvo on yli 6 000 euroa, viejällä on oltava viejään myöntämän tullin oikeuttama lupapäätös valtuutetun viejän asemasta tai alkuperäilmoituksesta on löydyttävä viejän allekirjoitus alkuperäisenä. (Tulli 2019 e, i, h.)

Liite 1 havainnollistaa etuuskohtelun myöntämisen edellyttämiseksi esitettävät alkuperäselvitykset sekä niiden arvorajat ja voimassaoloaika. Liitteen 1 ensimmäisessä sarakkeessa on lueteltu alueet, jonka kanssa EU:lla on vapaakauppasopimuksia. Toisessa sarakkeessa on merkitty alkuperätodistukset, joita tulee käyttää sarakkeen yksi alueilla, jotta tullietuuskohtelua voitaisiin myöntää. Kolmannessa sarakkeessa on selvitetty vaihtoehtoiset alkuperätodistukset ja niitä koskevat arvorajat. Liitteen 1 viimeisessä sarakkeessa on ilmoitettu alkuperätodistuksen

voimassaoloaika, jonka aikana todistus on esitettävä määrämaan tulliviranomaiselle. (Tulli 2019 s.)

3.3 EUR.1 -tavaratodistus

EUR.1 -tavaratodistusta käytetään alkuperätodistuksena useimmissa EU:n vapaa-kauppa- ja vastaavanlaisissa muissa tullietuussopimuksissa ja -järjestelyissä. Tämä alkuperätodistus oikeuttaa etuuskohteluun. Poikkeuksena tuonti GSP-kohtelulla sekä kauppa Etelä-Korean, Kanadan tai Japanin kanssa. Näiden maiden vapaakauppasopimuksissa ei ole viranomaisen todentamaa etuuskohtelualkuperätodistusta. EUR.1 -todistusta voi hakea itse viejä tai myös viejän valtuuttama edustaja tai huolitsija. Tämä edustaja tai huolitsija voi allekirjoittaa tavaratodistushakemuksen viejän puolesta ja viejän vastuulla. Huolitsija tai joku muu valtuutettu edustaja tarvitsee viejältä täytetyn kauppalaskun vientiä varten, jossa selviää tarvittavat tiedot, jotta EUR.1 -todistus voidaan täyttää. (Tulli 2019 g.)

3.3.1 EUR-MED-tavaratodistus

EUR-MED-tavaratodistus on samankaltainen alkuperätodistus kuin EUR.1-tavaratodistus. EUR-MED-tavaratodistusta käytetään, kun pyritään hyötymään Paneurooppa-Välimeri-kumulaatiosta (PEM-kumulaatio). Euroopan Unionilla on Efta-maiden, Välimeren alueen valtioiden sekä muutaman muun valtion kanssa sovittu laaja sopimusalue tai -verkosto. Nämä sopimukset mahdollistavat muiden tähän sopimusalueeseen kuuluvien valtioiden alkuperää olevien raaka-aineiden tai näiden maiden alkuperä tuotteiden viennin toiseen tämän alueen sopimusvaltioon. (Tulli. 2019 g.)

EUR-MED-tavaratodistus täytetään muuten täysin samalla tavalla kuin EUR.1-tavaratodistus, mutta siihen merkitään, onko tavaran valmistuksessa käytetty PEM-kumulaatiota vai ei. Jos kumulaatiota on käytetty, se merkataan ruutuun ja samalla ilmoitetaan niiden maiden nimet, joiden alkuperä tuotteisiin tai -aineksiin PEM-kumulaatiota on käytetty. EUR-MED-tavaratodistus täytetään myös niissä tapauksissa, kun PEM-kumulaatiota ei ole käytetty, mutta tiedetään, että vientituotetta

tullaan jatkojalostamaan viennin kohdemaassa tai jos tuotetta viedään sieltä edelleen toiseen sopimusalueen maahan sellaisenaan. (Tulli. 2019 g.)

3.3.2 Alkuperäilmoitus/kauppalaskuilmoitus

Valtuutetut viejät voivat vaihtoehtoisesti EUR.1. sijasta käyttää luvanvaraista kauppalaskuilmoitusta/alkuperäisilmoitusta, jotka ovat yksinkertaistettuja vaihtoehtoja tulliviranomaisen todentamalle alkuperätodistukselle. Valtuutetulla viejällä on lupa osoittaa alkuperä kauppalaskulla riippumatta toimituksen arvosta. Viejä luo tämän määrämuotoisen alkuperäilmoituksen alkuperätuotteiden vientilähetykseen kuuluvaan kaupalliseen dokumenttiin, jossa alkuperätuotteet ovat kuvattu yksilöllisesti, jotta ne voidaan tunnistaa. Jotta tavaralle voidaan saada mahdollista etuuskohtelua, tulee alkuperä- tai kauppalaskuilmoituksella olla määrämuotoinen lauseke, jossa ilmoitetaan tuotteen alkuperän olevan peräisin jostain Euroopan Unionin valtiosta. (Tulli 2019 h, i; Kauppakamarilehti 2017.)

Mikäli tavaratoimituserän arvo ei ylitä 6 000 euroa, myös viejät, joilla ei ole valtuutetun viejän asemaa, voivat osoittaa tuotteen alkuperän alkuperä- tai kauppalaskuilmoituksella. Mahdollisuus jättää erillinen alkuperätodistuksen teko tekemättä ja korvata se liittämällä alkuperä kauppalaskuun helpottaa huomattavasti viejän työtä vientimuodollisuuksissa ja nopeuttaa myös tavarankulun perille pääsyä. Nykyään esimerkiksi Etelä-Korean kanssa käydyssä kaupassa käytetään pelkästään valtuutetun viejän ilmoituksia, eikä viranomaisten myöntämää alkuperätodistusta tunneta. (Tulli 2019 i; Kauppakamarilehti 2017.)

3.3.3 Tavarantoimittajan ilmoitus (entinen hankkijan ilmoitus)

Tavarantoimittajan ilmoitusta käyttämällä voidaan osoittaa tavarankulun alkuperäasema tavarankulun ostajalle, tullille tai vastaanottajalle. Kyseistä dokumenttia käytetään pääasiassa EU-valtioiden välisessä ja jäsenmaavaltioiden sisäisessä kaupassa, kun alkuperäasema on määritettävä. Etuuskohteluun oikeuttava alkuperäselvitys pystytään antamaan tuotteelle tavarantoimittajan ilmoituksen pohjalta viennissä. (Tulli 2019 j.)

Tavarantoimittaja tai myyjä voi käyttää myös tavarantoimittajan pitkäaikaisilmoitusta, jos se toimittaa säännöllisesti tavaroita, joiden alkuperäaseman odotetaan olevan sama. Tällöin toimittajan ei tarvitse antaa kuin yksi ilmoitus, joka kattaa tulevat tavaralähetykset pidemmälle ajalle. Tavarantoimittaja ilmoitusta käytetään myös joissakin vapaakauppajärjestelyissä ja -sopimuksissa, joissa pystytään soveltamaan myös täyskumulaatiota. Näissä sopimuksissa tavarantoimittajan ilmoitusta käytetään (tosin melko harvoin): MMA, ETA, CETA (Kanada), AKT/EPA, Tunisia, Marokko ja Algeria. Edellä mainituissa sopimuksissa tavarantoimittajan ilmoitukset ovat hieman erilaisia kuin EU:n sisäisessä kaupassa käytettävät ilmoitukset. Edellä mainitut sopimukset eroavat myös toisistaan jonkin verran. (Tulli 2019 j.)

3.3.4 A.TR-tavaratodistus

A.TR-tavaratodistusta (movement certificate) käytetään EU:n ja Turkin välisessä tulliliittotuotteiden tavarakaupassa ja tämän kyseisen todistuksen avulla osoitetaan, että tavara saa liikkua vapaasti tulliliiton alueella vientimaassa ennen niiden vientiä Turkkiin. Tässä tulliliittotuotteiden kaupassa ei ole merkitystä tavaroiden alkuperällä, eikä A.TR. -tavaratodistus edes osoita tavaran alkuperää. Sillä pyritään osoittamaan tavaroiden tullioikeudellinen asema ja todistuksen antaminen edellyttääkin vain sen, että kauppatavaraa viedään vapaasta liikkeestä. Tästä johtuen EU:n ulkopuolelta tulevat tavarat tuleekin ensin tullata vapaaseen liikkeeseen, ennen kuin tavaroille voidaan myöntää A.TR. -tavaratodistus viennissä Turkkiin. Lähes kaikki teollisuustuotteet, pois lukien eräät teräs- ja hiilituotteet kuuluvat Turkin ja EU:n väliseen tullisopimuksen tuotekatteeseen. Valtuutettu viejä voi itse vahvistaa A.TR -tavaratodistuksen, muissa tapauksissa kyseisen dokumentin vahvistaa tulliviranomainen. (Tulli 2019 i.)

3.3.5 Form A -alkuperätodistus

Form A -alkuperätodistuksia käytetään silloin kun alkuperätuotteiden vientiä tapahtuu kehitysmaista Euroopan Unioniin ja niitä vahvistaa kehitysmaiden toimivaltaiset viranomaiset viejän hakemuksen pohjalta. Kun kehitysmaan alkuperätuotteita jälleenviedään tullaamattomana EU:n sisällä EU-valtiosta toiseen, Norjaan tai Sveitsiin on käytettävä rekisteröityneen viejän alkuperävakuutusta, jos tavarasta

annetaan etuuskohtelu lopullisessa määrämaassa. Tavaroiden on oltava tällöin tullivalvonnassa. (Tulli 2019 i; Tulli 2019 g.)

EU:ssa, Norjassa tai Sveitsissä pystytään antamaan rekisteröidyn viejän alkuperävakuutus, jos EU:n, Norjan tai Sveitsin alkuperätuotteita viedään kahdenvälistä kumulaatiota hyödyntäen kehitysmaahan jatkojalostukseen. Jos EU-alkuperää olevan tuotteen jalostus kehitysmaassa ylittää niin sanotut riittämättömät käsittely- tai valmistustoimet, valmiille tuotteille pystytään antamaan kehitysmaan alkuperän. Tällä tavalla valmiiksi jalostetuille tuotteille pystytään kehitysmaassa antamaan Form A -alkuperä todistus tai riippuen kehitysmaasta, viejän alkuperävakuutus Euroopan Unioniin vientiä varten. (Tulli 2019 i; Tulli 2019 g.)

4 TULLIETUUSSOPIMUKSET

Tässä luvussa tarkastellaan lähemmin EU:n tullietuussopimuksia. Tullietuussopimuksia on tehty lähes kaikkien maailman valtioiden kanssa, mutta tässä luvussa keskitytään yritys X:n tärkeimpien vientimaiden ja EU:n välisiin tullietuussopimuksiin.

Erilaisilla tullietuussopimuksilla on pyritty vähentämään, alentamaan ja vapauttamaan tulleja ja niihin liittyviä maksuja sekä erilaisia rajoituksia. Näillä sopimuksilla on myös luotu yhteiset yksinkertaisemmat alkuperäsäännöt, kehitetty kilpailua koskevia sääntöjä, parannettu investointien markkinoillepääsyn mahdollisuutta, parannettu tekijänoikeuksien suojaa ja kehitetty riitojenratkaisumenetelmiä. Etuusopimuksilla siis pyritään edistämään kansainvälisten yritysten pääsyä kasvaville ulkomaanmarkkinoille. (Logistiikanmaailma 2019 c; Finpro 2016, 30.)

Suomen viennin kannalta merkittävimpiä tullietuussopimuksia ovat EU:n sopimukset Unionin ulkopuolisten EFTA-maiden eli Norjan, Liechtensteinin, Sveitsin ja Islannin kanssa. Muita varsin merkittäviä sopimuksia ovat esimerkiksi EU-Välimerisopimus, GSP-sopimukset eri kehitysmaiden kanssa sekä monet muut tullietuussopimukset muiden EU:n ulkopuolisten maiden kanssa, kuten Etelä-Korean ja Japanin kanssa. Vapaakauppaa kauppa käydään niin sanottujen kolmansien maiden kesken, joiden kanssa Euroopan Unionilla on jokin seuraavista sopimuksista tai etuusjärjestelyistä. Sopimuksia ja tullietuusjärjestelyjä on neljää erilaista: vapaakauppasopimuksia, yhteistyösopimuksia, assosiaatiosopimuksia ja erityyppisiä järjestelmiä kuten kehitysmaajärjestely GSP. (Logistiikanmaailma 2019 c; Finpro 2016, 30.)

Vapaakauppasopimuksia on alettu solmimaan, koska on saatu riittävästi tietoja siitä, kuinka vapaammalla kaupalla on ollut suora vaikutus talouskasvun kiihtymiseen ympäri maailmaa valtioissa, jotka näitä sopimuksia on solminut. ”Suhteellisen edun” -periaatteen mukaisesti valtiot menestyvät ensin hyödyntämällä omia resursseja ja omaisuutta keskittymällä siihen mitä he itse pystyvät parhaiten tuottamaan ja sen jälkeen käymällä kauppa näillä tuotteilla ja vastavuoroisesti ostamalla tuotteita muista valtioista, joihin omalla valtiolla ei ole tarpeeksi resursseja, jotta se

voisi tuottaa nämä asiat itse. Toisin sanoen politiikka, joka sallii tavaroiden ja palveluiden rajoittamattoman virtauksen motivoi innovoimaan, lisää kilpailua ja lisää menestystä. (WTO 2019.)

4.1 Sopimus Euroopan talousalueesta (ETA-sopimus)

Vapaakauppaliitto EFTA perustettiin vuonna 1960 ja sen tarkoitus oli helpottaa tavarakaupan liikkumista jäsenvaltioiden välillä ennen EU:n perustamista. EFTA-maihin kuuluu kaikki EU-valtiot, ETA-valtiot sekä Sveitsi, joka ei kuulu ETA-maihin. EU on poliittinen ja taloudellinen liitto, jonka sisällä henkilöt, palvelut, tavarat ja raha saa liikkua vapaasti ilman tullimuodollisuuksia ja muita esteitä. EU on perustettu vuonna 1993 ja Suomi on liittynyt Euroopan Unioniin vuonna 1995. ETA-maihin kuuluu EU:n jäsenvaltioiden lisäksi myös Islanti, Liechtenstein ja Norja. (EUR-Lex 2016; Tulli 2019 o.)

ETA-sopimus tuli voimaan vuonna 1994. Sopimuksen piiriin kuuluvat toisena osapuolena EU- ja toisena EFTA- ja ETA-valtiot, jotka eivät kuulu Euroopan Unioniin. Sopimus Euroopan talousalueesta tehtiin, jotta pystyttiin luomaan vielä suurempi alue Euroopassa, jonka sisällä tavaroiden, palveluiden, ihmisten sekä pääoman liikkuvuus on vapaata alueen valtioiden välillä. ETA-sopimus menee perinteisiä vapaakauppasopimuksia pidemmälle, sillä se takaa myös ETA-maille yhtäläiset velvollisuudet ja oikeudet EU:n sisämarkkinoilla, kuin EU:n jäsenvaltioille. ETA-jäsenyyden ansiosta esim. norjalaiset työntekijät voivat työskennellä missä vain ETA-alueen valtiossa vapaan liikkuvuuden periaatteen nojalla. Sopimus ei kuitenkaan kata seuraavia EU-politiikan alueita: maatalous- ja kalastuspolitiikkaa, kauppapolitiikkaa, tulliliittoa, talous- ja rahaliittoa, oikeus- ja sisäasioita, ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa sekä välitöntä ja välillistä verotusta. (EUR-Lex 2016; Tulli 2019 o.)

4.2 Japanin vapaakauppasopimus

Viimeisin todella merkittävä Euroopan Unionin vapaakauppasopimus tuli voimaan 1.2.2019, kun se solmi Aasian talousjätin Japanin kanssa kahdenvälisen vapaakauppasopimuksen. Samalla sopimuksesta tuli EU:n laajin kahdenvälinen

kauppasopimus, joka on solmittu Unionin historiassa. Kyseinen sopimus muodostaa yli 600 miljoonan asukkaan kauppalueen, joka kattaa noin kolmasosan koko maailmankaupasta. Sopimuksen solmimisen myötä eurooppalaiset yritykset saavat huomattavan etulyöntiaseman esimerkiksi yhdysvaltalaisia yrityksiä kohtaan, sillä Japanin ja Yhdysvaltojen välillä ei ole vielä voimassaolevaa kauppasopimusta. Onkin arvioitu, että EU:n vienti Japaniin jopa kaksinkertaistuisi. (Ranta 2018; Tulli 2019 p.)

Sopimuksen solmimisen tavoitteena on tuoda sopimuksen edut mahdollisimman kattavasti kaikenkokoisten yritysten saataville sekä syventää EU:n ja Japanin välistä taloudellista yhteistyötä. Sopimuksen myötä alueiden välisen kaupankäynnin byrokratia ja kustannukset vähenevät merkittävästi. Sopimukseen on jopa sidottu oma osionsa alueiden pk-yrityksille. Sopimuksen molemmat osapuolet sitoutuvat luomaan omia yhteyspisteitä ja tarjoamaan tietoa pk-yrityksille, jotta markkinoiden pääsy näille yrityksille kävisi mahdollisimman helposti. EU:n ja Japanin välinen sopimus myös avaa Japanin julkisia hankintoja EU-yrityksille ja vastavuoroisesti myös Japani pääsee vaikuttamaan EU-alueen julkisiin investointeihin. (Ranta 2018; Tulli 2019 p.)

Jotta tullietuuskohtelua myönnetään, on tuotteen oltava jommankumman sopimusosapuolen alkuperäistuote ja siitä on esitettävä vaadittava alkuperäselvitys. Tämän dokumentin osoittamalla toisen sopimusosapuolen alkuperä tuotteista saa nollatullin, kun tuotetta viedään alueiden välillä (lukuun ottamatta tiettyjä tuotekatteita). Tullien lisäksi etuussopimus poistaa muitakin alueiden välisen kaupan esteitä, joilla on jopa suurempi vaikutus varsinkin pienempien yritysten markkinoiden laajentumiselle. (Ranta 2018; Tulli 2019 p.)

4.3 Etelä-Korean vapaakauppasopimus

Lokakuussa 2010 EU ja Etelä-Korea allekirjoittivat sopimuksen tavara- ja palvelukaupan vapauttamisesta vaiheittain. Sopimukseen sisältyviä kohtia on suurimmilta osin sovellettu väliaikaisesti jo 1.7.2011 alkaen, jolloin esimerkiksi suurin osa tuontitulleista poistettiin. Tuontitulleista luovuttiin loppujenkin tuotteiden osalta 1.7.2016 lukuun ottamatta muutamia maataloustuotteita. Sopimus oli ensimmäinen

EU:n vapaakauppasopimus, joka on solmittu Aasian valtion kanssa. Tullivapautusten lisäksi sopimukseen sisältyy sääntöjä kauppaan liittyvistä asioista, kuten valtiontuesta, kilpailusta, julkisista hankinnoista ja henkisestä omaisuudesta. (Eurooppa-neuvosto 2019 b; Tulli 2019 q.)

Sopimuksen tavoitteena on luoda eri kokoisille yrityksille mahdollisuus päästä helpommin investointien ja palvelujen kansainvälisille markkinoille. Vapaakauppasopimus poistaa tuontitullimaksut EU:n alkuperää olevista tuotteista vietäessä tavaraa Etelä-Koreaan. Vastavuoroisesti myös Korean alkuperää olevien tuotteiden tuontitullit poistuivat sopimuksen solmimisen myötä. On kuitenkin tuoteryhmiä, joista ei vielä ole poistunut kokonaan tuontitullimaksut. Tullietuuksien lisäksi sopimukseen on sisällytetty erityismääräyksiä, joilla poistetaan muita kaupankäynnin esteitä alueiden välillä. (Eurooppa-neuvosto 2019 b; Tulli 2019 q.)

4.4 Singaporen vapaakauppasopimus

EU on neuvotellut tiiviisti eri valtioiden ja alueiden kanssa uusista potentiaalisista vapaakauppasopimuksista. Nyt uusimpana merkittävänä sopimuksena pidetään EU:n ja Singaporen välistä kauppakumppanuutta, jolla vähennetään ja poistetaan alueiden välisiä kaupankäynnin esteitä. Vapaakauppasopimus allekirjoitettiin vuonna 2018 ja sillä tullaan poistamaan EU:n ja Singaporen väliltä lähes kaikki tullimaksut seuraavan viiden vuoden aikana. Sopimus avaa valtavasti mahdollisuuksia EU-valtioiden vienti- ja tuontikaupalle sekä kannustaa vihreää kasvua poistamalla uusiutuvan energian kaupan esteitä. (Virkkunen 2019.)

Sopimus on merkittävä, sillä Singapore on sekä Suomen, että EU:n tärkein kauppakumppani Kaakkois-Aasiassa. Vapaakauppasopimus on ensimmäinen etuusopimus, joka on tehty EU:n ja ASEAN-maiden välille. Singapore on avoin talous ja jo ennen sopimuksen tekoa maa on soveltanut tullittomuutta suurimpaan osaan tavarakauden nimikkeistä. EU:n ja Singaporen välinen kauppasopimus takaa sitoutumisen tullittomuuteen lähes kaikissa tuotekategorioissa. Sopimuksella avataan myös palvelukauppaa osapuolten välillä, joka on merkittävää muun muassa suomalaisilla vientialoilla, kuten IT-palveluissa, rakennuspalveluissa sekä tutkimus- ja kehityspalveluissa. (Team Finland 2019.)

5 ALKUPERÄKUMULAATIO

Tässä teoriaosuudessa käsitellään tarkemmin alkuperäkumulaatiota ja sen tuomia mahdollisuuksia. Kumulaatiolla tarkoitetaan tilannetta, jossa tuotetta ei valmisteta kokonaan yhden sopimusosapuolen alueella, esimerkiksi EU:n sisällä, kuten alkuperäsäännöissä vaaditaan, vaan tuote voi saada alkuperäaseman, vaikka tuotteen valmistuksessa käytettäisiin toisen sopimusosapuolen, eli esimerkiksi EFTA-maihin kuuluvan Norjan, alkuperää olevia raaka-aineita.

Kumulaatiota voidaan pitää mekanismina, jonka avulla valmistaja EU:ssa voi tiettyin ehdoin pitää ei EU-alkuperää olevia materiaaleja tai toisessa maassa jalostettuja materiaaleja alkuperätuotteena myös ilman, että riittävän valmistuksen ehdot täyttyvät. Hyvänä esimerkkinä kumulaatiosta voidaan käyttää vaatevalmistusta, jossa alkuperä määritellään yleensä ”valmistus langasta”. Jos vaatteen valmistus EU:n jäsenmaassa ei ala lanka-asteelta, vaan käytetään esimerkiksi Norjan alkuperää olevaa kangasta, niin norjalaiseen kankaaseen pystytään käyttämään kumulaatiota ja tuote voidaan tämän jälkeen luokitella alkuperätuotteeksi. Kumulaatioperiaatetta voidaan soveltaa vain niiden maiden välillä, joilla on samat alkuperäsäännöt. Kumulaatiota on käytetty eri luonteisena ja laajuisena eri sopimuksissa, näistä voidaan käyttää termejä: bilateraalinen-, diagonaalinen-, ja täyskumulaatio. (Logistikanmaailma 2019 a.; Tulli 2019 e, i.)

5.1 Bilateraalinen (kahdenvälinen) kumulaatio

Bilateraalisella eli kahdenvälisellä kumulaatiolla tarkoitetaan yksinkertaisinta kumulaation muotoa kahden maan tai alueen välillä, jossa vapaakauppasopimus tai jokin muu etuusjärjestely sisältää määräyksen, joka sallii alkuperän kumuloinnin. Bilateraalista kumulaatiota sovelletaan kaikkiin EU:n etuusjärjestelmiin. Bilateraalinen kumulaatio on siis tilanne, jossa vain EU-alkuperätuotteet tai -materiaalit hyötyvät kumulaatiosta, kun niitä viedään maahan, jonka kanssa EU:lla on vapaakauppasopimus tai jokin vastaava järjestely. EU-alkuperää olevien tuotteiden vienti oikeuttaa tullietuuskohteluun kohdemaassa, jonka kanssa EU on solminut vapaakauppasopimuksen eli esimerkiksi Japaniin tai Etelä-Koreaan tavaraa vietäessä. (European commission 2019 a, b.)

5.2 Diagonaalinen (monenvälinen) kumulaatio

Diagonaalinen kumulaatio toimii useamman kuin kahden maan välillä, jos niillä on vapaakauppasopimukset, jotka sisältävät samanlaiset alkuperäsäännöt ja kumulaa-tiosäännökset. Riippuen tullietuussopimuksesta, sopimuksessa kumulaatiota koske-vassa säännöksessä on määritelty mistä maasta peräisin olevia materiaaleja voidaan käyttää EU-maasta peräisin olevina materiaaleina kumulaatioperiaatetta hyödyntä-mällä. Kuten kahdenvälisessä kumulaatioissa, vain alkuperätuotteet tai -materiaa-lit voivat hyötyä diagonaalista kumulaatiosta. Vaikka tuotteen valmistukseen voi osallistua useampi kuin kaksi maata, sen alkuperä tulee olemaan maasta, jossa vii-meisin merkittävä valmistus tai käsittely tapahtui. Diagonaalinen kumulaatio toimii EU:n yhteisön ja niin sanotun ”pan-Euro-Välimeren kumulaatioalueen” välillä, joka on asteittain korvattu alueellisella yleissopimuksella. (European commission 2019 b.)

Asian selvennykseksi voidaan käyttää esimerkkiä, jossa EU:ssa suoritettavassa val-mistuksessa tai jalostuksessa pystytään käyttämään EFTA-maiden eli esimerkiksi Norjan alkuperäaineita, kun tavaran lopullinen määräpaikka on Turkki. Näiden jokaisen valtioiden välisissä vapaakauppasopimuksissa on mahdollistettu diagonaa-lisen kumulaation hyödyntämiseen mahdollistavat alkuperäsäännöt. Tässä tapauk-sessa alkuperäselvityksenä tulee käyttää EUR-MED-alkuperäselvitystä, johon on kirjattava kumulaation soveltaminen Efta-valtion, esimerkiksi Norjan kanssa. Toi- sessä esimerkissä EU:ssa tapahtuvassa valmistuksessa tai jalostuksessa ei pystytään hyödyntämään meksikolaista alkuperää olevia materiaaleja, jos tavaraa ollaan vie-mässä Turkkiin, koska Meksiko ei kuulu sopimusalueeseen, joka mahdollistaisi dia-gonaalisen kumulaation soveltamisen. (Tulli 2013.)

5.3 Euro-Välimeri-kumulaatio

Välimeren valtiot ovat asteittain liittyneet paneurooppalaiseen vapaakauppaverkos-toon ja tällä tavoin on syntynyt uusi laajennettu alkuperäkumulaatioalue, jota kut-sutaan Euro-Välimeri-kumulaatioalueeksi. Euro-Välimeri-kumulaatiojärjestelmä mahdollistaa diagonaalisen kumulaation sopimusmaiden välillä. Tähän kumulaa-tioalueeseen kuuluu EU:n jäsenmaiden lisäksi Efta-maat, Turkki, Välimeren valtiot

sekä Färsaaret. Välimeren valtioihin kuuluu Egypti, Algeria, Jordania, Israel, Tunisia, Syyria, Libanon, Marokko, Länsiranta ja Gazan alue. Myös Georgia, Moldova sekä Länsi-Balkanin valtiot ovat jo osittain liittyneet tähän sopimusalueeseen. Alueen laajentumisen myötä on syntynyt joukko maaryhmiä, joissa pystytään soveltamaan laajennettua kumulaatiota. Tässä sopimusverkostossa pyritään soveltamaan yhteistä alkuperäsäännöstöä, josta voidaan käyttää nimeä yleissopimus eli konventio. (Tulli 2019 r.)

Paneurooppa-Välimeri-kumulaation soveltamiseen käytetään siihen soveltuvaa EUR-MED-tavaratodistusta, johon laitetaan merkintä siitä, onko PEM-kumulaatiota käytetty vai ei sekä kaikki ne maat, joiden alkuperätuotteisiin kumulaatiota on käytetty. Yleissopimuksen eli konvention alkuperäsäännöksiin on sisällytetty mahdollisuus käyttää muiden sopimusosapuolten alkuperää olevia materiaaleja tai viedä sellaisenaan muiden sopimusosapuolten alkuperätuotteita alueen sisällä toiseen sopimusmaahan. (Tulli 2019 g.)

Liite 2 havainnollistaa sitä, missä valtioissa pystytään hyödyntämään diagonaalista kumulaatiota minkäkin valtion alkuperätuotteella. Ulkoreunoilla sijaitsevat kaksi-kirjaimiset lyhenteet ovat valtioiden lyhenteitä eli maakoodeja, joilla kuvataan Paneurooppa-Välimeri-alueen valtioita. Liitteessä 2 oleva merkki ”X” kuvaa sitä, että taulukossa olevien kahden osapuolten välillä on tehty vapaakauppasopimus, jossa on diagonaalisen kumulaation mahdollistavat Paneurooppa-Välimeri-alkuperäsäännöksiin perustuvat alkuperäsäännöt. Eli kun merkintä ”X” on merkitty liitteen 2 kaikkiin kyseisten osapuolen välisten rivien ja sarakkeiden yhtymäkohtiin, pystytään näiden kolmen osapuolen välillä soveltamaan diagonaalista kumulaatiota. Taulukossa 1 nähtävä merkintä ” (1) ” kertoo etuuskohteluun oikeuttavasta yleissopimuksesta, jolla korvataan maiden välillä olevat alkuperäsääntöpöytäkirjat, jotta myös näiden välillä kumulaatio voidaan mahdollistaa. (EUR-Lex 2019.)

Alueellinen kumulaatio

Alueellinen kumulaatio on diagonaalisen kumulaation muoto, jota esiintyy vain yleisessä tullietuusjärjestelmässä (GSP) ja joka toimii edunsaajamaiden alueellisen ryhmän (esim. ASEAN (Kaakkois-Aasian maiden yhteistyöjärjestö)) jäsenten

välillä. Jäsenmaat ovat sopimuksen allekirjoitettuaan sitoutuneet noudattamaan yhteisiä GSP-alkuperäsääntöjä ja tällä tavoin alueella pystytään soveltamaan alueellista kumulaatiota. GSP järjestelmän valtiot on jaettu neljään ryhmään, joissa alueellista kumulaatiota sovelletaan. Ensimmäiseen ryhmään kuuluu kahdeksan Kaakkois-Aasian maata, toisessa ryhmässä on kymmenen Etelä-Amerikan pienempää maata, kolmanteen ryhmään kuuluu kuusi Etelä-Aasian valtiota ja neljänteen ryhmään kuuluu 4 Etelä-Amerikan suurinta maata. (European commission 2019 b; European commission 2019 c.)

Komponenttien käyttö oman ryhmän maiden välillä on sallittua tiettyjä sääntöjä noudattamalla. Saman ryhmän maiden välistä alueellista kumulaatiota sovelletaan ainoastaan silloin, kun kumulaatioon osallistuvat valtiot ovat tuotteen vientihetkellä EU:n edunsaajamaita eivätkä pelkästään tukikelpoisia maita. Jos jostain edunsaajamaita peräisin olevia tavaroita jalostetaan edelleen saman ryhmän toisessa jäsenvaltiossa, tavaroita voidaan pitää alkuperätuotteina jälkimmäisestä maasta, kunhan jalostus täyttää vähittäistoimenpiteet. Kumulaatiota pystyy soveltamaan myös eri ryhmien edunsaajamaiden välillä, mutta vain erikseen pyydettyinä ja tiukemmin ehdoin. (European commission 2019 c.)

GSP-maat voivat tietyin edellytyksin pyytää EU:lta lupaa soveltaa kumulaatiota myös muiden valtioiden kanssa, joilla EU:lla on vapaakauppasopimus. Tätä mahdollisuutta pystyy soveltamaan vain teollisuustuotteille sekä jalostetuille maataloustuotteille. Kun kolmansien maiden valtio, jonka kanssa EU:lla on vapaakauppasopimus käy kauppaa GSP-valtion kanssa, käytetään samanlaisia alkuperäsääntöjä, jotka sopisivat myös suoraan vientiin toimittajamaasta EU:hun. (European commission 2019 c.)

GSP-edunsaajamaat voivat soveltaa kumulaatiota myös tavaroihin, jotka ovat peräisin Norjasta, Sveitsistä tai Turkista. Näitä tavaroita, joille tehdään enemmän kuin minimaalinen toimenpide edunsaajamaassa, pidetään kyseisestä edunsaajamaasta peräisin olevina materiaaleina, ja niitä voidaan viedä EU:hun, Norjaan, Sveitsiin ja Turkkiin. Tämän tyyppisen kumulaation soveltamiseksi EU:n, Norjan, Sveitsin ja

Turkin on myönnettävä sama etuuskohtelu GSP-maista peräisin oleville tuotteille. (European commission 2019 c.)

5.4 Täyskumulaatio

Täyskumulaatio antaa sopimuksen osapuolille mahdollisuuden valmistaa tai jalostaa ei-alkuperä tuotteita osapuolten muodostamalla sopimusalueella. Kaikki valmistus- ja jalostustoimenpiteet sopimuksen osallistujamaissa otetaan huomioon täyskumulaatiossa. Täyskumulaatio poikkeaa muista kumulaatiomuodoista siinä, että muissa muodoissa vietävät tavarat on oltava alkuperä tuotteita ennen kuin ne vietään jatkokäsittelyä varten osapuolelta toiselle, täyskumulaatiossa tätä ei vaadita. Täyskumulaatio vaatii sitä, että luettelosääntöjen mukainen valmistus tai jalostus on suoritettava ei-alkuperä aineksille, jotta lopputuotteelle saadaan etuuskohteluun oikeuttava alkuperä. Täyskumulaatio toimii EU:n yhteisön ja esimerkiksi Eta-maiden, Maghrebien valtioiden (Pohjois-Afrikan alue), OCT-maiden (Overseas Countries and Territories Association) tai AKT-maiden (Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtiot) välillä. (European commission 2019 b.)

Otetaan esimerkiksi kauppatilanne, johon liittyvät lopullinen vientimaa Hollanti (EU-jäsen valtio), Efta-maat Norja ja Islanti. Näillä kolmella valtiolla on kaikilla keskenään kauppasopimus, joka sallii täyskumulaation soveltamisen. Islanti tuo Yhdysvalloista tuotteen (arvo 40 euroa), joka on Yhdysvaltojen alkuperää, eli ei siis ole alkuperä tuote, eli tällä hetkellä sen vieminen EU-maahan maihin aiheuttaisi tullimaksuja. Toisin kuin diagonaaliossa tätä tuotetta voidaan siirtää valmistusta tai jalostusta varten sopimusalueen sisällä (tässä tapauksessa Efta-maiden välillä) valtiosta toiseen ilman tulleja, vaikka se on ei-alkuperä tuote. (Lowe 2016.)

Jotta tavaroita voidaan pitää Efta-alkuperänä ja tullietuus saadaan vietäessä lopullinen tuote Hollantiin, pitää varmistaa, että ei-alkuperä tuotteiden kokonaisarvo ei ylitä 40 % lopullisesta hinnasta. Tästä syystä Islannissa tuotetta muokataan niin, että sen arvo nousee 50 euroon, eli ei-alkuperä aineiden arvo on tällä hetkellä 80 % lopullisesta hinnasta, eli se ei vielä kukaan oikeuta nollatulliin EU viennissä. Sen sijaan, että se vietäisiin suoraan Hollantiin, se vietään vielä Norjaan eli Efta-maasta

toiseen ilman tulleja täyskumulaatiota hyödyntämällä jatkojalostukseen. Norjassa tuotetta jalostetaan niin, että sen arvo nousee 100 euroon, eli ei-alkuperä osuus tip-puu 40 % kokonaishinnasta. Nyt kun suurin osa tuotteesta on muovattu Efta-maissa, voidaan tavara viedä lopulliseen kohteeseen Hollantiin ilman tullikustannuksia. (Lowe 2016.)

6 EMPIIRINEN TUTKIMUS

Tutkimuksen kuudennessa luvussa alkaa tutkimuksen empiirinen osuus. Luvun ensimmäisessä osassa esitellään aiheen valinnan syitä ja miten tutkimusta on alettu suunnittelemaan. Tutkimuksen empiirinen osuus jatkuu empirian teorialla, jossa käydään lyhyesti läpi tutkimukseen kuuluvaa termistöä sekä teoreettinen viitekehys, johon tutkimuksen empiria perustuu. Tämän jälkeen esitellään tutkimuksessa käytettävät tutkimusmenetelmät sekä aineistonkeruumenetelmät. Empiirisen tutkimuksen viimeisessä luvussa esitellään tutkimusta varten valitut haastateltavat henkilöt.

6.1 Tutkimuksen suunnittelu ja aiheenvalinta

Tutkimuksen suunnittelu lähti liikkeelle mielenkiintoisen ja hyödyllisen aiheen etsimisellä. Yritys X on suuri teollisuusalan yritys, jolla on sekä omaa valmistusta, että ulkoisia toimittajia. Tästä johtuen tuotteen alkuperämaa on usein vaikeaa todistaa. Globaalin kauppapoliittisen tilanteen takia tavaran alkuperään liittyvät asiat ovat entistä tärkeämpiä ja yritys X on viejänä vastuussa alkuperän todentamisesta ja sen oikeellisuudesta. Yrityksessä X haluttiin lähteä tutkimaan kumulaation tuomia erilaisia mahdollisuuksia vientikaupassa tarkemmin. Yrityksessä on aiemmin ollut muita kiireellisempiä ongelmia liittyen tuotteiden alkuperään ja tästä johtuen kumulaation tuomioon mahdollisuuksiin on alettu kunnolla tutustua vasta viime aikoina.

Yritys X on alkanut kehittämään automaattista järjestelmää, johon on tällä hetkellä syötetty noin 450 eri kauppasopimusta. Järjestelmä ilmoittaa alkuperämaan perusteella mahdolliset tullietuudet sekä halvimman mahdollisen reitin kohdemaahan, hyödyntämällä erilaisia tullietuuksia ja välivarastointeja. Järjestelmää pyritään kehittämään globaaliksi järjestelmäksi, jota yrityksen X kaikki yhtiöt pystyisivät hyödyntämään ympäri maailman. Järjestelmä ei ole vielä valmis, mutta yrityksessä X uskotaan, että sen avulla kumulaatiomahdollisuuksia pystyttäisiin hyödyntämään entistä tehokkaammin. Tutkimus päätettiin siis tehdä toimeksiantona yritykselle X, koska alkuperään ja kumulaatioon liittyvät aiheet ovat yritykselle tällä hetkellä hyvin ajankohtaisia ja yritys kokee saavansa tutkimuksesta hyödyllistä tietoa.

Kumulaatioperiaatteesta ei juuri löytynyt aikaisempia tutkimuksia, joten myös tässä mielessä aiheenvalinta on hyvin perusteltua.

Aiheen valinnan jälkeen tutkimuksen suunnittelua jatkettiin tutkimussuunnitelman teolla. Tutkimussuunnitelman yhteydessä opinnäytetyölle valittiin asianmukaiset ja olennaiset tutkimuskysymykset, jotka on mainittu tutkimuksen johdanto-osiossa. Tutkimusta on lähestyttävä näkökulmasta, jossa tutkitaan ketjukauppatilannetta, mikä on tyypillistä yritys X:ssä; tavaraa ostetaan ketjutetusti joko omilta sisaryhtiöiltä tai ulkoisilta toimittajilta (tai näiden yhdistelmä). Tutkimusongelmaa on lähestyttävä etenkin EU (Suomi, Hollanti) – EFTA (Norja) alkuperänäkökulmasta, jossa toimituskohteena on asiakas EU:n ulkopuolella maassa, johon EU:lla on tullietuussopimus. Ketjukauppatilanteessa on oleellista tajuta siihen oikeuttavat tulliedut ja säännöt. Tutkimuksen tarkoituksena onkin selvittää, miten alkuperää ja sen tuomia etuuksia voidaan parhaalla mahdollisella tavalla hyödyntää ketjukauppatilanteessa.

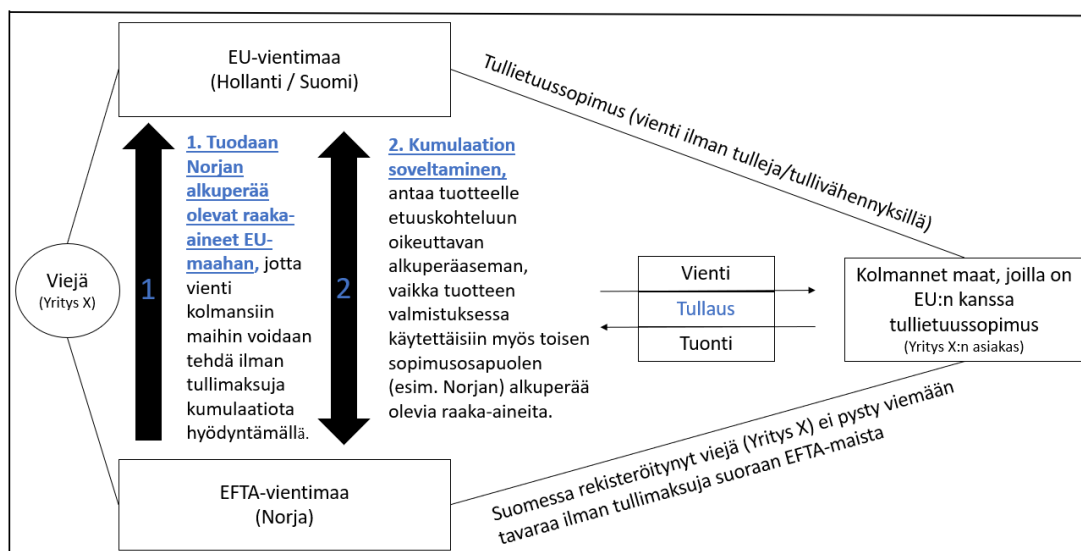
6.2 Teorettinen viitekehys

Tutkimuksen ydinaiheen ymmärtämisen ja syventämisen kannalta on oleellista koota teoriaa tutkimuksen ympärille siihen oleellisesti liittyvistä aihekokonaisuuksista. Teoria myös osoittaa tutkimuksessa käytettävän näkökulman. (Kananen 2015, 112.) Opinnäytetyön teorettisessa viitekehyksessä on luotu raamit tutkimuksen empiiriselle osuudelle, jotta lukija pystyy ymmärtää tutkimuksessa käytettyä terminologiaa ja tutkimusaihetta. Teorettinen viitekehys heijastuu myös tutkimuksen johtopäätöksiin ja tuloksiin. Tutkimuksen teorettinen viitekehys koostuu neljästä teoriakokonaisuudesta:

1. Ulkokauppa
2. Alkuperämaa
3. Tullietuussopimukset
4. Alkuperäkumulaatio

Kuvio 2 havainnollistaa ulkokaupan vientitilannetta, jossa viedään Norjan alkuperää olevia raaka-aineita Euroopasta/Norjasta kolmanteen maahan, jolla on

tullietuussopimus EU:n kanssa. Kuviolla on pyritty selventämään tilannetta, jossa kumulaatiota on voitu hyödyntää, jotta lähetyksen tuotteet saisivat etuuskohteluun oikeuttavan alkuperäaseman. Tämän tilanteen ympärille tutkimuksen teoria ja empiirinen osuus perustuu.

Kuvio 2. Teoreettinen viitekehys, ulkokaupan vientiprosessi

Teoreettinen viitekehys on katsaus tutkimuksen aiheen selittävästä teoriasta tiivistettynä. Tutkimuksen teoriaosio luodaan aiheeseen liittyvien teorioiden, mallien ja aiempien tutkimusten pohjalta, eli hyödynnetään tietoa, jota aiheesta on jo olemassa. Tutkimusongelma on olennainen osa tutkimusta ja tutkimuksen teoriaosuus tulee olla linkitettyä siihen, jotta sitä voidaan hyödyntää tutkimuksen tukena. (Kananen 2015, 112–115.)

6.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmät on valittava tarkoin jo siinä vaiheessa, kun aihe on valittu ja tutkimusta ollaan aloittamassa. Tutkimusmenetelmä voi olla joko määrällinen eli kvantitatiivinen tai laadullinen eli kvalitatiivinen. Tutkimuskysymys ja -ongelma sekä ratkaisun luonne toimivat tutkimusmenetelmän valinnan pohjana. Kvantitatiivisella tutkimusmenetelmällä tarkoitetaan menetelmää, jossa käytetään laskennallisia, täsmällisiä ja usein tilastollisia menetelmiä. Kvantitatiivisella tutkimusmenetelmällä pyritään keräämään tutkimusta varten empiiristä havaintoaineistoa ja

havaintoaineistoa analysoimalla pyritään tekemään yleistyksiä aineistosta. (Kananen 2015, 63–65.)

Kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimusmenetelmän käyttäminen edellyttää, että tutkimuksen aiheesta on olemassa jo aiempaa tietoa, tutkimusta ja teorioita. Hypoteesin testaaminen sekä mallien ja teorioiden soveltaminen käytäntöön kuuluu määrällisen tutkimusmenetelmän luonteeseen. Määrällisessä tutkimuksessa on yleensä sattumanvaraisesti valikoitu populaatio, joka voi olla niin suuri, ettei kaikkia tuloksia analysoida, vaan populaatiosta otetaan pienempi otos, joka kuvaa koko kohdeyhmää. Otoksen on kuitenkin oltava tarpeeksi laaja, jotta tutkimusta pystytään pitämään reliaabelina, eli luotettavana. Määrällisen tutkimusmenetelmän suunta on teoriasta käytäntöön eli deduktio ja tutkimustulokset kootaan usein matriisiksi, joka tiivistää koko tutkimuksen. (Kananen 2010, 74-78.)

Kvalitatiivisella tutkimuksella pyritään saamaan syvempi kokonaisvaltainen käsitys tutkittavasta ilmiöstä. Mitä vähemmän aiempaa tietoa on saatavilla tutkittavasta aiheesta, sitä todennäköisemmin on syytä valita kvalitatiivinen eli laadullinen ote. Laadullinen tutkimus soveltuu tutkimusmenetelmäksi myös niissä tapauksissa, kun halutaan laaja ja kokonaisvaltainen kuvaus, syvällinen näkemys, tai halutaan luoda uusia hypoteeseja ja teorioita. Laadullinen tutkimus suuntaa käytännöstä teoriaan (induktio) ja pyrkimyksenä on ymmärtää tutkittavaa tutkimusaihetta ja vastata kysymykseen ”miten?”. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tärkeää, että tutkimuksen kohdejoukolla on tietoa tutkittavasta aiheesta ja että kohdejoukko on tarkoitukseen soveltuva. Kohdejoukolla olisi myös hyvä olla eroavaisuuksia näkökulmassa tutkittavaa asiaa kohtaan, jotta tutkimukseen saadaan poimittua dataa mahdollisimman laajasti ja kattavasti. Kohdejoukon koon määrittää tutkittava aineisto sen saturaatian, eli kylläntymisen kautta. Hyvässä tutkimuksessa aineistoa kerätään niin paljon, että saadaan tutkimuskysymyksiin vastaukset ja tutkimusongelmaan ratkaisu, eikä uutta tietoa välttämättä saisi enää uudesta aineistosta. (Kananen 2010, 41; Kananen 2015, 63–65, 128-129.)

Tutkimuksen tutkimusmenetelmäksi valikoitui jo aiheen valinnan yhteydessä laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Tutkimusta varten pyrittiin tuottamaan

mahdollisimman paljon tuoretta tietoa ulkokaupasta ja etenkin kumulaatioperiaatteen tuomista mahdollisuuksista vientikaupassa. Tutkimuksella haluttiin tuottaa uutta tietoa toimeksiantaja yritykselle X sekä myös muille vientikauppaa kolmansiin maihin tekeville yrityksille. Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä soveltui tutkimuksen tarkoitukseen parhaiten, koska tällä menetelmällä on mahdollista kerätä laajasti tietoa eri asiantuntijoilta tutkimusongelman ratkaisemiseksi. Valintaan vaikutti, myös vähäiset aikaisemmat tutkimukset, joten tutkimuksella pyrittiin tuottamaan uutta tietoa valitusta aiheesta.

6.4 Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmät

Aineistonkeruu- ja analyysimenetelmät kuuluvat myös oleellisesti tutkimusmenetelmiin. Oleellista on siis valita menetelmäkokonaisuus, jonka avulla pystyttäisiin mahdollisesti tuottamaan ratkaisu tutkimusongelmaan. Tyypillisimpiä aineistonkeruumenetelmiä ovat teemahaastattelut, kyselyt, havainnointi, aineistot ja tekstit aiheesta, kuten esimerkiksi kirjeet ja päiväkirjat. Kvantitatiivisen tutkimuksen yleisin tiedonkeruumenetelmä on kyselylomake, sillä se on helpoin tapa saada suurelta joukolta vastauksia. Tämä helpottaa myös tulosten analysointia. Laadullisissa tutkimuksissa käytetään teemahaastatteluja, havainnointia sekä kirjallisia aineistoja (kuvat, tekstit, äänitteet ja videot) aineistonkeruumenetelminä. Teemahaastatteluilla pystytään antamaan haastateltavan omille näkökulmille, kokemuksille, ajatuksille ja tunteille tilaa. Tällä tavoin vastauksista saadaan huomattavasti kattavampia, kuin esimerkiksi kyselyillä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 191–192.)

Kaikkein sopivampana vaihtoehtona tutkimukselle pidettiin teemahaastattelua, sillä tällä menetelmällä pystytään saamaan mahdollisimman laajasti sekä yksityiskohdallisesti tietoa tutkittavasta aiheesta. Haastattelun tuomaa vuorovaikutusta ja tarkentavien lisäkysymysten mahdollisuutta pidettiin myös etuna. Teemahaastattelua hyödyntämällä pystyttiin myös rajaamaan kysymykset niin, että kysymyksillä päästäisiin mahdollisimman tehokkaasti kohti tutkimusongelman ratkaisua. Tutkimusongelmaa ei olisi pystynyt ratkaisemaan muilla menetelmillä. Haastattelut tapahtuivat hyödyntäen haastattelulomakkeita, joita tehtiin kaksi kappaletta (Liite 3 ja Liite 4), suomenkielisenä sekä englanninkielisenä.

Haastattelulomaketta lähetettiin suunnittelemaan tutkimusongelman pohjalta ja teemahaastatteluun jätettiin tilaa myös tarkentaville kysymyksille aiheesta, jotta saataisiin mahdollisimman laajat vastaukset käsiteltävästä aiheesta. Haastattelulomakkeessa on kymmenen pääkysymystä sekä muutama alakysymys tutkittavasta aiheesta. Haastattelulomakkeen tehtävä oli ohjata teemahaastattelua pitäen samalla järkevä järjestys haastattelussa, jottei aiheesta poikettaisi turhiin asioihin. Itse haastattelutilanne haluttiin pitää vapaamuotoisena keskusteluna.

6.5 Haastateltavien valinta

Tutkimuksen haastatteluun pyrittiin valitsemaan henkilöitä, joilla on aikaisempaa kokemusta sekä tietoa käsiteltävästä aiheesta. Haastateltaviksi haluttiin saada henkilöitä, jotka pystyvät vastaamaan haastattelulomakkeen kysymyksiin mahdollisesti myös eri näkökulmista, jotta tuloksilla saataisiin mahdollisimman monipuolista uutta tietoa tutkimusaiheesta. Tästä johtuen haastateltaviksi pyrittiin hankkimaan ihmisiä yritys X:n henkilöstöstä sekä henkilöstön ulkopuolelta.

Haastateltava A: Haastateltava A työskentelee yritys X:ssä globaaliin tullaukseen ja tullausdataan (alkuperämaa, tullinimike ja etuuskohtelu) liittyvissä tehtävissä. Hänen tittelinsä on global customs classification expert ja hän on työskennellyt nykyisissä työtehtävissä noin puoli vuotta. Haastateltavan nykyisen työn toimenkuva on laaja ja monipuolinen. Hänellä on kuitenkin myös kokemusta esimerkiksi tuontiin ja vientiin liittyvistä tehtävistä ennen nykyistä pestiä.

Haastateltava B: Haastateltava B toimii Suomen Tullissa ulkomaankauppa- ja verotusosastolla. Haastateltava kuuluu tullausyksikkö/tulliveroperusteet-ryhmään, joten myös hänellä on tietoa ja kokemusta tutkittavasta aiheesta. Hänellä on pitkäkokemus ulkokaupan tehtävistä ja hän on työskennellyt Suomen tullissa erilaisissa tehtävissä jo useita vuosia.

Haastateltava C: Haastateltava C työskentelee yrityksen X Hollannin konttorilla tulli- ja kaupanvalvontaan liittyvissä tehtävissä. Hänen tittelinsä on customs compliance manager ja hän on työskennellyt tulli- ja kaupanvalvontaan liittyvissä tehtävissä noin 30 vuotta. Haastateltava on aloittanut tehtävänsä tulli-ilmoittajana ja

edennyt urallaan esimies- ja johtotehtäviin. Nykyisessä tehtävässä hän on työskennellyt lähes 10 vuotta ja tänä päivänä hänen työnkuvansa keskittyy tullin ja kaupan menettelyihin, työohjeisiin, koulutuksiin, järjestelmä- ja raportoinnin kehittämiseen sekä viennin valvontaan.

7 TUTKIMUSTULOKSET

Opinnäytetyön seitsemännessä luvussa keskitytään teemahaastattelujen tuomiin tutkimustuloksiin. Kahdessa haastattelussa käytettiin suomenkielistä haastattelulomaketta (Liite 3) ja yhdessä haastattelussa englanninkielistä haastattelulomaketta (Liite 4). Haastatteluista kaksi kolmesta suoritettiin hyödyntäen pikaviestintäohjelma Skypeä ja Suomen Tullin haastatteluun vastattiin kirjallisesti sähköpostiviestejä käyttäen. Haastattelun tuomat tulokset litteroitiin ensin erikseen jokaisesta haastattelusta, jonka jälkeen ne koottiin vielä yhteen. Tutkimuksen tulokset johdettiin litteroitujen haastatteluiden pohjalta.

7.1 Alkuperävaatimukset kumulaatioperiaatteessa

Kaikilla haastateltavilla oli jonkin verran tietoa kumulaatioperiaatteesta ja sen tuomista mahdollisuuksista. Jokainen haastateltava on jollain tavalla ollut työelämässä linkitettyinä vientikauppaan, joten tietoa aiheesta löytyi. Kumulaation käyttömahdollisuudet riippuvat paljolti siitä, minkä maan alkuperämaa on kyseessä, mistä maasta tavara viedään ja minne. Kaikissa tullietuussopimuksessa on omat uniikit sääntönsä, eli myös tästä johtuen haastateltavat eivät pystyneet antamaan jokaiseen kysymykseen kaiken kattavaa vastausta.

Yritys X valmistaa paljon tuotteita Norjassa, josta se joko lähettää suoraan tavarat asiakkaalle kolmansiin maihin tai se välivarastoi tavarat Hollantiin, josta tavarat lähetetään eteenpäin asiakkaalle. Yritys X on rekisteröitynyt Suomessa ja sillä on valtuutetun viejän lupa. Yksi haastateltavista sanoo, että suorassa toimituksessa Norjasta kolmansiin maihin ei voi hyödyntää kumulaatiota, koska yritys X:llä ei ole rekisteröintiä Norjassa. Tämän takia yrityksen logistiikkaosastoa on ohjeistettu viemään tavara ensin Hollantiin ja sieltä asiakkaalle, jos toimituksessa on mukana myös EU-alkuperää olevia tuotteita, jotta viennistä tulee EU-vientiä ja vapaakauppasopimuksia pystytään hyödyntämään. Jos yritys olisi rekisteröitynyt Norjassa, voisi se käyttää kohdemaan ja EFTA-valtion välisen vapaakauppasopimuksen etuustekstiä, jos EFTA-alkuperän tuote määritellään sopimuksessa etuuskelpoiseksi ja jos lähetys sisältäisi vain EFTA-alkuperän tuotteita. Tämänkaltaisessa

tilanteessa saadaan tavallinen etuuskohtelu tuotteelle, mutta samalla tästä voidaan käyttää myös nimitystä bilateraalin kumulaatio eli kahdenvälinen kumulaatio.

Toinen haastateltavissa lisää, että ETA-sopimusalueen ja pan-Euro-Välimeren kumulaatioalueen sisällä sovelletaan alkuperäaineeksiin täyskumulaatiota, eli on mahdollista hyödyntää toisessa sopimusosapuolella kerrytettyä arvonlisää, vaikka raaka-aine ei ole alkuperäinen. Eli siis, ETA-alueen sisäisessä kaupassa Viennissä kolmansiin maihin pitää aina ottaa huomioon se, voiko kohdemaan viennissä hyödyntää monenvälistä- tai täyskumulaatiota, eli voiko hyödyntää sekä EU, että ETA-alkuperäisiä olevia tuotteita. Liite 2 havainnollistaa sitä, missä valtioissa pystytään hyödyntämään diagonaalista eli monenvälistä kumulaatiota minkäkin valtion alkuperäistuotteella Paneurooppa-Välimeri kumulaatioalueella.

Suomen Tullissa työskentelevä haastateltava huomauttaa, että EU:n kahdenvälisissä tullietuus sopimuksissa voidaan hyödyntää vain toisen sopimusosapuolen alkuperäaineita ja joissakin sopimuksissa lisäksi myös alkuperäosuutta EU:n alkuperäistuotteen valmistuksessa. EU on solminut kahdenvälisen kauppasopimuksen esimerkiksi Japanin sekä Etelä-Korean kanssa. Jos tätä hyödyntämistä on tarvittu EU:n alkuperäistuotteen saavuttamiseksi, tuote on EU:n alkuperäistuote vain viennissä toiseen sopimusosapuoleen. Eli viennissä esimerkiksi Koreaan tai Japaniin voidaan EU:ssa hyödyntää vain toisen sopimusosapuolen alkuperäainesta tai alkuperäosuutta. Eli esimerkiksi Norja-alkuperäisiä ei voida mitenkään hyödyntää viennissä Suomesta Japaniin tai Koreaan.

Haastatteluista käy ilmi, että etenkin kokoonpanossa kumulaatiota hyödynnetään paljon. Alkuperälaskelmissa EFTA-maiden alkuperä voidaan sivuuttaa, eli jos vaikka moottoria kasataan Suomessa ja osia tulee Sveitsistä ja Norjasta, niitä ei huomioida laskelmissa. Vain EU:n alkuperäisiä olevat ainekset vientituotteen valmistuksessa kerryttävät EU-alkuperäisyyttä ja vain kolmansien maiden osien tuoma osuus laskee EU-alkuperäisyyttä, jos niillä ei ole EU:n kanssa tullietuus sopimusta (esim. Kiina).

Yritys X konsolidoi eli välivarastoi Norjan ulkoisilta toimittajilta tulevaa tavaraa usein Hollantiin tai Suomeen, josta se vie EU:n ulkopuolelle asiakkaalle. Tällä

tavoin viennistä tulee EU-vientiä ja yritys X viejänä pystyy hyödyntämään EU:n kauppasopimuksia, koska on itse rekisteröitynyt Suomessa eli EU-valtiossa. Tällä vältetään kaksinkertaiset tullimaksut (ensin Eurooppaan ja sen jälkeen kohdemaahan) ja viivästyksiset tulliselvityksissä. Tämän lisäksi pystytään käyttämään halvinta mahdollista reittiä kohdemaahan. Haastateltavien mukaan EU:n väliavarastointimaalla ei pitäisi olla merkitystä kumulaationäkökulmasta, sillä kaikki EU-valtiot noudattavat EU:n määrittämiä alkuperäsääntöjä.

7.2 Dokumentaatiovaatimukset ja säännöt

Haastateltavien mukaan koko vientikauppa lähtee siitä liikkeelle, että yritys X tilaa tavaraa toimittajalta ja toimittaja täyttää tavarantoimittajan ilmoituksen, jossa tavaratiedot on rivikohtaisesti määritelty. Tavarantoimittajan ilmoitus voi olla joko etuuskohteluun oikeuttavan tavarantoimittajan ilmoitus tai ei etuuskohteluun oikeuttavan tavarantoimittajan ilmoitus. Jokaisessa ilmoituksessa kysytään kumulaation osuus ja siihen tulee määrittää kumppanuusmaa, eli se valtio, jonka kanssa kumulaatiota on heidän valmistuksessansa hyödynnetty. Toimittaja merkitsee ilmoitukselle, jos kumulaatiota on hyödynnetty ja jos ei ole hyödynnetty. Vaikka toimittaja toimisi EU-valtiossa tällä saattaa olla omia alihankkijoita kolmansista maista ja jo he voivat hyödyntää kumulaatiota ennen kuin tavara on myyty esimerkiksi yritykselle X. Tuonnissa kumulaatio otetaan hyödyksi jo sillä hetkellä, kun tavara on kumulaatiota hyödyntäen ”muutettu” EU alkuperäksi ja tällä tavoin tavaraa vietäessä se saa etuuskohtelun tullissa kohdemaahan, joilla on tullietuus sopimus EU:n kanssa.

Yksi haastateltavista huomauttaa, että aina kun valmistajayritys EU:ssa on ostanut valmistuksessa käytettäviä ja EU-alkuperäasemaa kerryttäviä (kumulaatio) aineksia toiselta yritykseltä EU:sta, valmistajayrityksellä tulee olla asiakirjanäyttö tästä EU-alkuperäaineksesta tai sen sisältämästä EU-alkuperäosuudesta. Asiakirja näyttönä toimii määrämuotoinen tavarantoimittajan ilmoitus. Suurin osa yritys X:n toimituksista tapahtuu projektitoimituksina, ja näihin on ollut vaikeuksia hankkia tavarantoimittajan ilmoituksia toimittajilta. Yritys X on kuitenkin kerännyt varaosamyynnissä tuhansia toimittajanilmoituksia ja pyrkii saamaan ne kaikilta toimittajiltaan, jotta alkuperä saataisiin aina selville ja mahdollisia etuuksia pystyttäisiin

hyödyntämään parhaan mukaan. Vuosittain yritys X kerää listan, johon on kerätty vuoden sisään kaikki kyseiseltä toimittajalta tilatut tuotteet. Toimittajan tehtävä on täyttää tähän listaan kaikkien tuotteiden alkuperät, tullitariffikoodit ja vaatiiko tavara vientilupaa ja jos vaatii vientiluvan niin miksi. Toimittajan tulee myös selvittää, onko tavaralla oikeus EU-etuuteen. Tämä tavarantoimittajan ilmoitus voi olla pitkäaikainen tai sitä voidaan käyttää vain kertatoimituksiin. Pitkäaikainen ilmoitus on maksimissaan kaksi vuotta voimassa ja sillä vältetään, se että jokaisen tilauksen yhteydessä pitäisi toimittaa myös ilmoitus tavarankuperästä.

Tavarantoimittajan ilmoituksella mahdollistetaan myös EU-alkuperän säilyvyys viimeiseen myyntiin asti ketjukauppatilanteissa. Kun tavarantoimittajan ilmoituksella on saatu selvyyttä sille, saako tavara etuuskohtelua tullissa vai ei, tämä ilmoitetaan alkuperätodistuksella tai kauppalaskulla etuustekstinä tai ilman etuustekstiä. Yritys X valtuutettuna viejänä voi käyttää kauppalaskua alkuperätodistuksena etuustekstiä hyödyntäen. Koska yritys X:llä on Suomessa annettu valtuutetun viejän lupa, se voi laatia etuuskohteluun oikeuttavia alkuperäilmoituksia myös sellaisista lähetyksistä, jotka viedään EU:n sopimusmaahan muusta EU-maasta kuin Suomesta.

Viennissä noudatetaan aina vientimaan paikallisdirektiivejä. Viejä on vastuussa, että kaikki tiedot ovat kunnossa ja tuote on vientiselvitetty. Vientimaan direktiivien lisäksi vienti- ja tuontimaiden välisiä vapaakauppasopimusten sääntöjä noudatetaan esimerkiksi etuuskohteluun liittyvissä säännöstoissa. Viennin valvovana tulliviranomaisena toimivat aina vientimaan viranomaiset. Maakohtaisesti vaihtelee, onko valvova viranomaisena maan tullit, kauppakamari vai joku muu.

8 TUTKIMUKSEN JOHTOPÄÄTÖKSET JA ANALYSOINTI

Tässä luvussa käsitellään tutkimuksen pohjalta johdettuja johtopäätöksiä ja analysoidaan tutkimusta. Tutkimuksen johtopäätökset ja analysointi tehdään kolmen haastattelun sekä teoreettisen viitekehysten pohjalta. Tämän lisäksi luvussa analysoidaan tutkimuksen luotettavuutta ja sen tuomia hyötyjä yritykselle X sekä muille lukijoille. Luvussa kahdeksan pohditaan myös mahdollisia jatkotutkimusaiheita tutkimuksessa käsiteltävistä aiheista. Luvun lopussa käydään läpi itsearviointi opinnäytetyöstä.

8.1 Tutkimuksen johtopäätökset ja analysointi

Tutkimuksen tehtävänä oli löytää vastaukset tutkimuskysymyksiin ja ratkaista tutkimusongelma. Tutkimuksen päätutkimuskysymys oli ”Pystyykö yritys X hyödyntämään kumulaatioperiaatetta EFTA-alkuperää olevalle tuotteelle viennissä kolmansiin maihin, joilla on tullietuussopimus EU:n kanssa?”. Tämän lisäksi vastausta etsittiin tutkimusongelmasta johdettuihin kolmeen tutkimuskysymykseen ”Missä tilanteessa yritys X voi hyödyntää kumulaatioperiaatetta esimerkiksi Norjan alkuperää olevalle tuotteelle joko maahantuomalla tavara EU-valtioon tai maahantuomatta tavara EU-valtioon?”, ”Mitä dokumentteja hankinnassa ja viennissä vaaditaan viejältä, jotta kumulaatiota voidaan soveltaa?” sekä ” Kuinka mahdollistetaan etuuskohteluun oikeuttavan alkuperän säilyvyys viimeiseen myyntiin asti?”.

Tutkimusongelman ratkaisuun haastattelut olivat välttämättömiä. Kolme alan ammattilaista täydensivät vastauksillaan hyvin toisiaan ja kysymyksiin saatiin laajasti vastauksia sekä syvempää tietoa asiantuntijahaastattelujen myötä. Haastateltavia olisi toki voinut olla enemmänkin, mutta haastateltavien tietomäärä tutkimusaiheesta kompensoi haastateltavien pientä määrää. Tutkimuksen tavoitteena oli auttaa selvittämään kumulaation tuomia mahdollisuuksia vientikaupassa.

Yritys X:n haastateltavat myönsivät, että on paljon yrityksiä, jotka hyödyntävät kumulaatiota, välivarastointia ja tullietuussopimuksia vieläkin paremmin kuin he itse tällä hetkellä hyödyntävät. Parempaan suuntaan ollaan kuitenkin näissä asioissa menossa uuden kehiteillä olevan järjestelmän ansiosta, joka valmistuessaan pystyy

automaattisesti esittämään halvimman mahdollisen reitin viennille hyödyntäen kumulaatiota, välivarastointia ja tullietuussopimuksia. Kumulaatiota kuitenkin käytetään jatkuvasti usein huomaamattakin, sillä esimerkiksi bilateraalinen kumulaatio eli kahdenvälinen kumulaatio on käytössä kaikissa EU-alkuperää olevan tavaran viennissä esimerkiksi Japaniin. Kahdenvälisestä kumulaatiosta voidaan käyttää esimerkkinä normaalia vientitapahtumaa, jossa EU-alkuperää olevaa tavaraa viedään EU:sta kolmansiin maihin, joilla on tullietuussopimus EU:n kanssa. Tavara saa tullietuuden EU-alkuperän avulla eli tilanteessa on jo hyödynnetty kahdenvälistä kumulaatiota. Sopimuksen ollessa kahdenvälinen, ei viennissä kuitenkaan pystytä hyödyntämään muita kuin EU-alkuperää olevia raaka-aineita, eli esimerkiksi Norjan alkuperää olevat tuotteet eivät oikeuta etuuskohteluun näiden alueiden välisessä viennissä.

Monenvälisessä- ja täyskumulaatiossa pystytään hyödyntämään useamman sopimusosapuolen alkuperää olevia raaka-aineita etuuskohteluun oikeuttavan alkuperän saavuttamiseksi. Liitteestä 2 näkee, että loppujen lopuksi todella pieni määrä valtioita, joiden välillä voidaan hyödyntää monenvälistä kumulaatiota. Paneurooppa-Välimeri-kumulaatioalue on ehkä selkein esimerkki monenvälisen kumulaation hyödyntämisestä. Alueella on yleissopimus, joka osoittaa minkä maiden alkuperää voi soveltaa kumulaatioalueella.

Jokainen haastateltava painotti sitä, että jokainen vapaakauppasopimus on uniikki ja niihin pureutumalla saattaa selvitä paljon pieniä yksityiskohtia, jotka muokkaavatkin lopulta paljon alkuperävaatimuksia. Jotta täydellinen kuva saataisiin aiheesta, tulisi jokaista sopimusta tutkia yksityiskohtaisesti. Yleisellä tasolla aiheesta on vaikea tiivistää sitä, miten ja missä valtioissa kumulaatiota voidaan hyödyntää. Täydellisen kuvan saamiseksi tulisi tutkia jokaista vapaakauppasopimusta erikseen yksityiskohtaisesti, jotta tietoa voidaan pitää täysin luotettavana. EU:lla on monta sataa tullietuussopimusta eri valtioiden tai alueiden välillä, joten kumulaation käytömahdollisuuksia ei sovi yleistää.

Yksi puhututtava aihe tutkimuksessa oli EU-maahan tuonnin merkitys alkuperävaatimuksissa. Vastausten pohjalta voidaan päätellä, että jos lähetys sisältää sekä EU-

alkuperää olevia raaka-aineita, että Norjan-alkuperää olevia raaka-aineita, on järkevämpää tuoda tavara ensin EU-valtioon ennen vientiä kolmansiin maihin, joilla on kahdenvälinen sopimus EU:n kanssa (esim. Japani ja Etelä-Korea). Tällä tavalla voidaan sivuuttaa Norjan alkuperän merkitys alkuperälaskelmissa, ja EU-alkuperän tuotteiden ansiosta lähetyksestä tulee tullietuuteen oikeutettua. Suorassa toimituksessa Norjasta kolmansiin maihin Suomen rekisterissä oleva yritys ei saa tullietuutta lähetettävälle tuotteelle. Jos vietävä lähetys on kokonaan Norjan-alkuperää, ei EU-maahantuonnista ole hyötyä, sillä Norjan alkuperä ei tuo tullietuuksia viennissä kolmansiin maihin, joissa on kahdenvälinen sopimus EU:n kanssa. Tämänkaltaisessa tilanteessa on parempi viedä tavara suoraan Norjasta esimerkiksi Japaniin, koska joka tapauksessa lähetyksestä on maksettava tullimaksut.

Tutkimuksessa selvisi myös se, että tavarantoimittajan ilmoitus on tärkein todistus sille, mistä maasta alkuperä on peräisin ja onko sen valmistuksessa käytetty (kumuloitu) myös muiden maiden alkuperää olevia raaka-aineita. Tällä todistuksella pystytään myös varmistamaan etuuskohteluun oikeuttavan alkuperän säilyvyys viimeiseen myyntiin asti ketjukauppatilanteessa. Yritys X on hyvin perillä tavarantoimittajan ilmoituksen merkittävydestä ja pyrkiikin hankkimaan kaikilta tavarantoimittajalta nämä ilmoitukset, jotta oikea alkuperä pystytään määrittelemään jokaisessa tilanteessa. Tavarantoimittajan ilmoituksen lisäksi kauppalasku, erilaiset alkuperätodistukset ja valtuutetun viejän luvat edistävät tullietuuden näyttöä vientikaupassa. Viejän on tärkeää olla tietoinen siitä, milloin tavara on tullietuuteen oikeutettua ja milloin se voi käyttää etuustekstiä kauppalaskulla tullittomuuden näytöksi.

Johtopäätöksien yhteenvetona voidaan nostaa tutkimuksessa selvinneet neljä tärkeintä asiaa, joilla pystytään ratkaisemaan tutkimusongelma:

1. Kumulaatiota voidaan hyödyntää EFTA-alkuperää oleville tuotteille aina kun se on hyväksytty tullietuussopimuksessa alueiden välillä. Monenvälistä kumulaatiota voidaan hyödyntää vain liitteessä 2 mainittujen valtioiden välillä.

2. Suomessa rekisteröitynyt yritys ei saa EFTA-tuotteista tullietuutta suorassa toimituksessa EFTA-valtiosta kolmansiin maihin, jos tullietuussopimus on kahdenvälinen (esim. EU-Japani sopimus).
3. Maahantuomalla EFTA-alkuperää oleva tuote EU-valtioon se on oikeutettu etuuskohteluun, jos lähetys sisältää myös EU-alkuperää olevia tuotteita ja lähetys menee valtioon, jolla on tullietuussopimus EU:n kanssa.
4. Tavarantoimittajan ilmoitus on tärkein todistus sille, mistä maasta tavara on peräisin ja onko sen valmistuksessa käytetty (kumuloitu) myös muiden maiden alkuperää olevia raaka-aineita. Todistuksella taataan myös etuuskohteluun oikeuttavan alkuperän säilyvyys viimeiseen myyntiin asti ketjukauppatilanteessa.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta mitataan käyttäen pääasiallisesti reliabiliteettia ja validiteettia. Reliabiliteetilla viitataan tutkimuksen analyysin yhtenäisyyteen sekä tutkimustulosten toistettavuuteen. Tutkimusaineiston analyysien pätevyyteen viitataan validiteetilla eli vastaavatko tutkimustulokset tutkimuskysymykseen ja onko niistä tehdyt johtopäätökset arvioitu oikein. Näiden lisäksi luotettavuutta voidaan arvioida tutkimuksen siirrettävyydellä sekä vahvistettavuudella. Siirrettävyydellä tarkoitetaan tutkimustulosten sovellettavuutta toiseen kohteeseen tai tilanteeseen. Vahvistettavuudella arvioidaan koko tutkimusaineiston ja tulkintojen luotettavuutta ja sitä onko tieto paikkansapitävää. Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa käytetään usein myös saturaatiota eli arvioidaan tutkimuksen kylläntymistä. Kvalitatiivisen tutkimuksen kohdejoukkoa ei pysty määrittelemään etukäteen, vaan sen määrä määrätty kylläntymisellä eli kun tutkittavien vastaukset toistavat samoja asioita, eikä ne enää tuo uusia vastauksia. (Kananen 2015, 343, 352-355.)

Opinnäytetyön empiiristä tutkimusta voidaan pitää reliaabelina. Tutkimustulokset olivat hyvinkin samanlaisia eri haastateltavien välillä ja tutkimustulokset pysyisivät todennäköisesti samankaltaisina, jos tutkimus toistettaisiin. Sopimukset ja säännöt voivat toki muuttua, mikä tietysti muuttaisi myös tutkimustuloksia, jos tutkimus toistettaisiin sääntö- tai sopimusmuutosten jälkeen. Onkin todennäköistä, että uusia

vapaakauppasopimuksia solmitaan myös jatkossa eli todennäköisesti myös tutkimustulokset tulisivat muuttumaan tulevaisuudessa. Tutkimusta voidaan pitää myös validina, sillä tutkimuksen tuomat tulokset vastaavat tutkimuskysymykseen ja ratkaisivat tutkimusongelman. Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa negatiivisesti se, että haastateltavia oli vain kolme. Luotettavuutta lisää se, että vaikka haastateltavia oli vain kolme, heistä kaikki kolme ovat alan ammattilaisia ja etenkin näkökulma Suomen Tullin sisältä vahvistaa luotettavuutta vastauksista, jotka suoraan liittyvät Tullin toimintaan.

Haastattelun tuomat tulokset olivat pääosin samankaltaisia ja yhtenäisiä. Tutkimustuloksissa saavutettiin saturaatiopisteitä, mutta luultavasti muita alan ammattilaisia haastatteleamalla olisi saatu vielä lisää uutta tietoa tutkimuksen laajuudesta johtuen. Todennäköisesti kuitenkin uudet haastateltavat olisivat olleet samaa mieltä näiden kolmen haastateltavan kanssa jo vastatuista asioista. Tutkimuksen luotettavuutta tuki myös teoreettisen viitekehysten avulla löydetyt vastaukset, jotka olivat yhteneväisiä haasteltavien lausuntojen kanssa. Luotettavuutta heikensi se, että haastattelulomakkeen kysymykset vaativat paljon tietoa esimerkiksi vientikaupasta sekä erilaisista sopimuksista ja haastattelutilanteessa haastateltavat olivat oman muistin ja tiedon varassa, eivätkä he pystyneet tarkistamaan tiedon oikeudellisuutta siinä hetkessä. Yleisellä tasolla tutkimuksen katsottiin kuitenkin olevan johdonmukainen ja melko luotettava.

8.3 Tutkimuksen tuomat hyödyt ja jatkotutkimusehdotukset

Toimeksiantaja oli kokonaisuuteen tyytyväinen. Erityisen tyytyväisiä oltiin siihen, miten teoreettinen viitekehys oli yhdistetty empiiriseen tutkimukseen. Teoreettinen viitekehys tuki tutkimustuloksia ja johtopäätöksiä hyvin. Tutkimus vahvisti ennakkokäsityksiä ja tietoja, joita toimeksiantajayrityksellä oli tutkimusaiheesta.

Opinnäytetyöstä on todennäköisesti hyötyä myös muille yrityksille, joilla on toimintuksia ympäri maailmaa. Etenkin pienemmät yritykset, joilla ei välttämättä ole samankaltaista ammattitaitoa käytettävissä kuin yrityksellä X hyötyvät opinnäytetyöstä. Suomessa on varmasti paljon yrityksiä, jotka eivät hyödynnä alkuperään liittyviä etuuksia ja mahdollisuuksia niin hyvin kuin olisi mahdollista. Tutkimus antaa

osittain vastauksia kysymyksiin alkuperävaatimuksista ketjukauppatilanteesta kumulaation näkökulmasta tai ainakin havahduttaa lukijan tutkimaan aihetta lisää tarpeen vaatiessa.

Tutkimuksen aikana havaittiin erilaisia jatkotutkimusehdotuksia opinnäytetyölle. Tutkimuksesta ”Alkuperävaatimukset kumulaatioperiaatteessa” olisi mahdollista toteuttaa jatkotutkimus, jossa perehdyttäisiin tarkemmin joidenkin tiettyjen alueiden tai maiden välisiin tullietuus sopimuksiin kumulaation näkökulmasta. Rajamalla aihe tarkemmin johonkin tiettyyn alueeseen saataisiin tarkempi käsitys siitä, miten juuri kyseisten valtioiden tai alueiden välillä kumulaatiota voitaisiin hyödyntää. Etenkin sopimus joka sisältää mahdollisuuden monenvälisen kumulaation hyödyntämiseen toisi tutkimuksen teolle lisää ulottuvuuksia ja lisäisi tutkimuksen mielenkiintoa. Tämän lisäksi hyvänä jatkotutkimuksena voitaisiin pitää samankaltaista aihetta kuin ”Alkuperävaatimukset kumulaatioperiaatteessa” tutkimusta, mutta jatkotutkimusta tutkittaisiin enemmän alv-näkökulmasta. Tutkimus pyrki selvittämään asioita, joita yrityksen on otettava huomioon maahantuonnissa verotusnäkökulmasta.

8.4 Tutkimuksen itsearviointi

Opinnäytetyö oli mielenkiintoinen ja opettavainen prosessi, jossa oli haasteita alusta loppuun. Olen oppinut prosessin aikana paljon tutkimuksen aihealueesta, tieteellisen tekstin kirjoittamisesta sekä aikatauluttamisen tärkeydestä. Aikatauluni työssä on ollut todella joustava, mistä johtuen kirjoittaminen on tapahtunut osissa, ja osien välissä on ollut taukoja työstä. Olen kuitenkin itse tyytyväinen ajasta, jossa työ on tullut tehdyksi. Myöskään toimeksiantajan suunnalta ei ole tullut painetta aikatauluista.

Työn suurimpina haasteina olen kokenut oman aiheeni ymmärtämisen ja sen rajaamisen sekä haastateltavien hankkiminen. Aihe oli itselleni uusi, joten teoriaa piti käydä paljon läpi, jotta sain kunnolla käsityksen siitä mitä kumulaatioperiaatteella oikeasti tarkoitetaan. Aiheen haastavuuden koen kuitenkin positiivisena, koska tällä tavoin olen oppinut todella paljon uusia ulottuvuuksia itseäni kiinnostavasta vientikaupasta. Aiheen rajaaminen oli todella haastavaa, koska jotta aihetta voi

ymmärtää, sen ympäriltä on ymmärrettävä paljon erilaisia asioita, joita ei voinut jättää rajoituksen ulkopuolelle. Aiheen haasteellisuudesta johtuen minulla oli hankaluuksia saada haastateltavia yrityksen ulkopuolelta. Olisin halunnut vähintään kaksi haastateltavaa yritystä X:n ulkopuolelta, mutta yrityksistä huolimatta tämä ei onnistunut erillisistä syistä.

Työssäni olen erityisen tyytyväinen teoreettiseen viitekehykseen ja siihen, kuinka se mielestäni tukee hyvin tutkimuksen empiiristä osuutta ja johtopäätöksiä. Teoriaa oli myös mukava kirjoittaa, koska jatkuvasti oppi uutta. Opinnäytetyön mielekkäin osuus oli silti mielestäni haastattelut ja niissä haastateltavien kanssa vaihdetut ajatukset. Oli mielenkiintoista käydä keskustelua itseä kiinnostavista asioista ihmisten kanssa, jotka tiesivät asiasta paljon. Olen myös tyytyväinen tutkimustuloksiin, joita sain haastatteluista.

Tutkimuksen toimeksiantaja on ollut hyvin mukana koko opinnäytetyöprosessin ajan ja tukenut tutkimuksen teossa alusta loppuun. Tutkimuksen toimeksiantaja auttoi muun muassa sopivien haastateltavien etsimisessä. Opinnäytetyön pääasiallisena tehtävänä oli tuottaa toimeksiantajayritykselle tietoa alkuperävaatimuksista kumulaatiotilanteesta ja kumulaation käyttömahdollisuuksista ketjukauppatilanteesta.

LÄHTEET

EUR-Lex. 2019. Euroopan unionin virallinen lehti (2019/C 333/03). Viitattu 9.10.2019.

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2019.333.01.0003.01.FIN&toc=OJ:C:2019:333:TOC

EUR-Lex. 2016. Sopimus Euroopan talousalueesta. Viitattu 2.10.2019. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/fi/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aem0024>

Eurooppa-neuvosto. 2019 a. EU:n kauppasopimukset. Viitattu 2.10.2019. <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/trade-policy/trade-agreements/>

Eurooppa-neuvosto. 2019 b. EU:n ja Etelä-Korean vapaakauppasopimus tehty. Viitattu 2.10.2019. <https://www.consilium.europa.eu/fi/press/press-releases/2015/10/01/korea-free-trade/>

European commission. 2019 a. Cumulation. Viitattu 7.10.2019. <https://trade.ec.europa.eu/tradehelp/cumulation>

European commission. 2019 b. Common provisions. Viitattu 7.10.2019. https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/calculation-customs-duties/rules-origin/general-aspects-preferential-origin/common-provisions_en#cumulation

European commission. 2019 c. Rules of origin – Generalised scheme of preferences. Viitattu 11.10.2019. <https://trade.ec.europa.eu/tradehelp/rules-origin-generalised-scheme-preferences>

Finpro. 2016. Vientikaupan keskeiset asiakirjat. Viitattu 14.9.2019.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Hämeenlinna. Kariston Kirjapaino Oy.

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä. Tampereen Yliopistopaino Oy. Juvenes Print.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas – Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. 1. painos. Jyväskylä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kallio, M., Lindholm, M., Nielsen, A., Ojala, M., Säskilähti, J. & Takalo, T. 2017. Arvonlisäverotus. Keuruu. KPMG & Edita Publishing Oy.

Kauppakamarilehti. 2017. Hyödynnä EU:n kauppasopimuksia ja säästä tullimaksuissa. Viitattu 26.9.2019. <https://www.kauppakamarilehti.fi/index.php/kansainvalisyys/hyodynnna-eun-kauppasopimuksia-ja-saasta-tullimaksuissa/>

Logistiikanmaailma. 2019 a. Alkuperäsäännöt. Viitattu 9.9.2019. <http://www.logistiikanmaailma.fi/kauppa-tullaus/ulkokauppa/alkuperasaannot/>

Logistiikanmaailma. 2019 b. Vientitullaus. Viitattu 11.9.2019. <http://www.logistiikanmaailma.fi/kauppa-tullaus/ulkokauppa/vientitullaus/>

Logistiikanmaailma. 2019 c. Tullietuussopimukset. Viitattu 11.9.2019. <http://www.logistiikanmaailma.fi/kauppa-tullaus/ulkokauppa/tullietuussopimukset/>

Logistiikanmaailma. 2019 d. Huolitsija ja tullaustoiminta. Viitattu 12.9.2019. <http://www.logistiikanmaailma.fi/huolinta-terminaalit/huolinta/huolitsija-ja-tullaustoiminta/>

Logistiikanmaailma. 2019 e. Tuontitullaus. Viitattu 12.9.2019. <http://www.logistiikanmaailma.fi/kauppa-tullaus/ulkokauppa/tuontitullaus/>

Logistiikanmaailma 2019 f. Kauppalasku. Viitattu 1.10.2019. <http://www.logistiikanmaailma.fi/kauppa-tullaus/ulkomaankaupan-asiakirjoja/kauppalasku/>

Lowe, S. 2016. Explaining cumulative rules of origin. Medium Corporation. Viitattu 9.10.2019. <https://medium.com/@SamuelMarcLowe/explaining-cumulative-rules-of-origin-2c13fb4dfca1>

Ranta, J., 2018. EU-Japani -vapaakauppasopimus voimaan helmikuussa 2019. <https://ek.fi/ajankohtaista/uutiset/2018/12/13/eu-japani-vapaakauppasopimus-voimaan-helmikuussa-2019/>

Sneck, T., 2002. Tullilainsäädäntö. Helsinki. WSOY Lakitieto.

Team Finland. 2019. EU:n ja Singaporen välinen vapaakauppasopimus. Viitattu 13.10.2019. <https://www.marketopportunities.fi/home/2019/eun-ja-singaporen-va-linen-vapaakauppasopimus/>

Tilastokeskus. Alkuperämaa. Viitattu 2.9.2019. <https://www.stat.fi/meta/kas/alkuperamaa.html>

Tulli. 2019 a. Vienti. Viitattu 2.9.2019. <https://tulli.fi/yritysasiakkaat/vienti>

Tulli. 2019 b. Vienti - kuka on viejä. Viitattu 2.9.2019 <https://tulli.fi/yritysasiakkaat/vienti/kuka-on-vieja>

Tulli. 2019 c. Tuonti. Viitattu 2.9.2019. <https://tulli.fi/yritysasiakkaat/tuonti>

Tulli. 2019 c. Tuoni – tavaranyleinen alkuperä. Viitattu 5.9.2019. <https://tulli.fi/yritysasiakkaat/tuonti/tavaranyleinen-alkuperal#>

Tulli. 2019 d. Tuonti – tullietuudet alkuperän perusteella. <https://tulli.fi/yritysasiakkaat/tuonti/tullietuudet-alkuperan-perusteella#>

Tulli. 2019 e. Tuonti – Euro-välimeri sopimusverkosto. Viitattu 9.9.2019. <https://tulli.fi/yritysasiakkaat/tuonti/euro-valimeri-sopimusverkosto>

Tulli. 2019 f. Vienti – valtuutettu viejä. Viitattu 9.9.2019. <https://tulli.fi/yritysasiakkaat/vienti/valtuutettu-vieja>

Tulli. 2019 g. Etuuskohteluasiakirjojen hakeminen ja laatiminen. Viitattu 9.9.2019. <https://tulli.fi/documents/2912305/3787923/Etuuskohteluasiakirjojen+hakeminen+ja+laatiminen%2C+lyhennetty+ohje/05147490-782f-54b0-dd08-1b22fea2c68f/Etuuskohteluasiakirjojen+hakeminen+ja+laatiminen%2C+lyhennetty+ohje.pdf>

Tulli. 2019 h. Tullietuudet alkuperän perusteella. Viitattu 11.9.2019. <https://tulli.fi/yritysassiakkaat/tuonti/tullietuudet-alkuperan-perusteella#>

Tulli. 2019. i. Miten alkuperä osoitetaan. Viitattu 9.9.2019. <https://tulli.fi/yritysassiakkaat/vienti/miten-alkupera-osoitetaan->

Tulli. 2019. j. Tavarantoimittajan ilmoitus. Viitattu 11.9.2019. <https://tulli.fi/yritysassiakkaat/vienti/tavarantoimittajan-ilmoitus#>

Tulli. 2019 k. Vienti-ilmoituksen liiteasiakirjat. Viitattu 11.9.2019. <https://tulli.fi/yritysassiakkaat/vienti/vienti-ilmoituksen-liiteasiakirjat>

Tulli. 2019 l. Tullin toiminta, tehtävät, strategia ja arvot. Viitattu 12.9.2019. <https://tulli.fi/tietoa-tullista/tullin-toiminta/tehtavat-strategia-ja-arvot>

Tulli. 2019 m. Tulli edistää ulkomaakaupan sujuvuutta. Viitattu 12.9.2019. <https://tulli.fi/tietoa-tullista/tullin-toiminta/tulli-edistaa-ulkomaankaupan-sujuvuutta>

Tulli. 2019 n. Tavarantoimittajan ilmoitus. Viitattu 12.9.2019. <https://tulli.fi/tietoa-tullista/tullin-toiminta/tavarantoimittajan-ilmoitus#>

Tulli. 2019 o. EU-ETA-EFTA ja Shengen maat. Viitattu 2.10.2019. <https://tulli.fi/tietoa-tullista/tullin-toiminta/eu-eta-efta-ja-schengen-maat>

Tulli. 2019 p. EU-Japani talouskumppanuussopimus. Viitattu 2.10.2019. https://tulli.fi/artikkeli/-/asset_publisher/eu-n-ja-japanin-valinen-talouskumppanuussopimus-tulee-voimaan-1-2-20-1

Tulli. 2019 q. EU:n ja Korean tasavallan välinen vapaakauppasopimus. Viitattu 2.10.2019. https://tulli.fi/artikkeli/-/asset_publisher/eu-n-ja-korean-tasavallan-valinen-vapaakauppasopimus-1

Tulli. 2019. r. Euro-Välimeri-kumppanuuteen perustuva sopimusverkosto. Viitattu 13.10.2019. <https://tulli.fi/yritysassiakkaat/tuonti/euro-valimeri-sopimusverkosto>

Tulli. 2019. s. Etuuskohteluun oikeuttavat alkuperäselvitykset tuonnissa. Viitattu 19.10.2019. <https://tulli.fi/documents/2912305/3741829/Etuuskohteluun+oikeuttavat+alkuperäselvitykset+tuonnissa/d87774f4-a64e-4a3f-9ae5-9caaf0868ecd>

Tulli. 2013. Alkuperä, Paneurooppa-Välimeri-kumulaatioalue; yleissopimus sekä diagonaalinen kumulaatio. Viitattu 9.10.2019. https://tulli.fi/artikkeli/-/asset_publisher/alkupera-paneurooppa-valimeri-kumulaatioalue-yleissopimus-seka-diagonaalinen-kumulaatio

Vero. 2017. Arvonlisäverotus EU-tavarakaupassa. Viitattu 16.10.2019. https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48691/arvonlisaverotus_eutavarakaupass/

Virkkunen, H. 2019. EU neuvottelee tiiviisti uusista vapaakauppasopimuksista. Kauppalehti. Viitattu 13.10.2019. <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/eu-neuvottelee-tiiviisti-uusista-vapaakauppasopimuksista/d9e6eb43-7815-4927-900a-2301d157c043>

WTO 2019. The case for open trade. Viitattu 14.9.2019. https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact3_e.htm

LIITE 1

Tilanne 1.2.2019

Etuuskohteluun oikeuttavat alkuperäselvitykset tuonnissa, suuntaa antava luettelo

Alkuperämaa	Alkuperäselvitys: todistus	Muu alkuperäselvitys kuin todistus	Enintään , jos ei valt. eikä rekist. viejä, euroa	Alkuperäselvi- tyksen voimassaoloai- ka (kk)
ETA (Efta): f) - Islanti - Liechtenstein - Norja	EUR.1 tai EUR-MED	Kauppalaskuilmoitus tai EUR-MED- -" - a)b)c)	6 000	4
Sveitsi (Efta) f)	EUR.1 tai EUR-MED	Kauppalaskuilmoitus tai EUR-MED- -" - a)b)c)	6 000	4
Färsaaret f)	EUR.1 tai EUR-MED	Kauppalaskuilmoitus tai EUR-MED- -" - a)b)c)	6 000	4
Algeria k)	EUR.1 tai EUR-MED	Kauppalaskuilmoitus tai EUR-MED- -" - a)b)c)	6 000	4
Marokko k)	EUR.1 tai EUR-MED	Kauppalaskuilmoitus tai EUR-MED- -" - a)b)c)	6 000	4
Tunisia k)	EUR.1 tai EUR-MED	Kauppalaskuilmoitus tai EUR-MED- -" - a)b)c)	6 000	4
Egypti k)	EUR.1 tai EUR-MED	Kauppalaskuilmoitus tai EUR-MED- -" - a)b)c)	6 000	4
Jordania k)	EUR.1 tai EUR-MED	Kauppalaskuilmoitus tai EUR-MED- -" - a)b)c)	6 000	4
Libanon f) Syyria i)	EUR.1 EUR.1	Kauppalaskuilmoitus a)b)c) EUR.2-lomake d)	6 000 2 590	4 5
Israel f)	EUR.1 tai EUR-MED	Kauppalaskuilmoitus tai EUR-MED- -" - a)b)c)	6 000	4
Länsiranta ja Gaza (Palestiina) k)	EUR.1 tai EUR-MED	Kauppalaskuilmoitus tai EUR-MED- -" - a)b)c)	6 000	4
Turkki, tulliliittotuotteet f)	A.TR. e)	-		4
Turkki, hiili- ja terästuotteet f)	EUR.1 tai EUR-MED	Kauppalaskuilmoitus tai EUR-MED- -" - a)b)c)	6 000	4
Turkki, perusmaataloustuotteet f)	EUR.1 tai EUR-MED	Kauppalaskuilmoitus tai EUR-MED- -" - a)b)c)	6 000	4
Albania f)	EUR.1 tai EUR-MED	Kauppalaskuilmoitus tai EUR-MED- -" - a)b)c)	6 000	4
Makedonia f)	EUR.1 tai EUR-MED	Kauppalaskuilmoitus tai EUR-MED- -" - a)b)c)	6 000	4
Montenegro f)	EUR.1 tai EUR-MED	Kauppalaskuilmoitus tai EUR-MED- -" - a)b)c)	6 000	4
Bosnia ja Hertsegovina f)	EUR.1 tai EUR-MED	Kauppalaskuilmoitus tai EUR-MED- -" - a)b)c)	6 000	4
Serbia f)	EUR.1 tai	Kauppalaskuilmoitus tai	6 000	4

Kosovo f)	EUR-MED EUR.1 tai	EUR-MED- -" - a)b)c) Kauppalaskuilmotus tai	6 000	4
Moldova f)	EUR-MED EUR.1 tai	EUR-MED- -" - a)b)c) Alkuperäilmoitus tai	6 000	4
Georgia f)	EUR.1 tai	EUR-MED- -" - a)b)c) Alkuperäilmoitus tai	6 000	4
Ukraina f)	EUR.1 tai	EUR-MED- -" - a)b)c) Alkuperäilmoitus tai	6 000	4
Andorra f)	EUR.1 j)	EUR-MED- -" - a)b)c) Alkuperäilmoitus a)b)c)j)	6 000	4
Ceuta ja Melilla f)	EUR.1	Kauppalaskuilmotus a)b)c)	6 000	4
Kanada *)	Ei käytössä	Alkuperäilmoitus a2)	-	12
Japani	Ei käytössä	Alkuperäilmoitus a3) myös useille lähetyksille	-	12
Etelä-Korea	Ei käytössä	Alkuperäilmoitus a)b)c)	6 000	12
Meksiko f)	EUR.1	Kauppalaskuilmotus a)b)c)	6 000	10
Chile f)	EUR.1	Kauppalaskuilmotus a)b)c)	6 000	10
Kolumbia, Peru ja Ecuador	EUR.1	Kauppalaskuilmotus a)b)c)	6 000	12
Keski-Amerikka	EUR.1	Kauppalaskuilmotus a)b)c)	6 000	12
Etelä-Afrikka	EUR.1	Kauppalaskuilmotus a)b)c)	6 000	4
GSP-maat (kehitysmaat)	Form A	Kauppalaskuilmotus b)c)	6 000	10
GSP, rekisteröity viejä	Ei käytössä	Alkuperäilmoitus a1)b)c1)	6 000	12
CARIFORUM-valtiot (EPA)	EUR.1	Kauppalaskuilmotus a)b)c)	6 000	10
Tyynenmeren valtiot (EPA)	EUR.1	Kauppalaskuilmotus a)b)c)	6 000	10
ESA-valtiot (EPA) i)	EUR.1	Kauppalaskuilmotus a)b)c)	6 000	10 m)
Keski-Afrikka (EPA) i)	EUR.1	Kauppalaskuilmotus a)b)c)	6 000	10
SADC (EPA) i)	EUR.1	Alkuperäilmoitus a)b)c)	6 000	10
Norsunluurannikko (EPA) i)	EUR.1	Kauppalaskuilmotus a)b)c)	6 000	10
Ghana (EPA) i)	EUR.1	Kauppalaskuilmotus a)b)c)	6 000	10
AKT-maat, markkin.pääsy (EPA) i)	EUR.1	Kauppalaskuilmotus a)b)c)	6 000	10
MMA	EUR.1	Alkuperäilmoitus a)b)c)	10 000	10

Huomautuksia:

- a) Valtuutettu viejä kaikenarvoisille lähetyksille
a1) GSP: Rekisteröity viejä kaikenarvoisille lähetyksille
a2) Kanada: Kaupallisessa tuonnissa alkuperäilmoitukseen sisältyy aina viejän yritysnumero
a3) Japani: Alkuperäilmoitukseen on aina sisällyttävä viejän yritysnumero, jos viejällä sellainen on
b) Kaikki viejät esitettyyn lähetyksen enimmäisarvoon asti
c) Alkuperäilmoitusten sallittu enimmäisarvo lähetyksessä, kun viejä ei ole valtuutettu viejä
c1) GSP: Alkuperäilmoitusten sallittu enimmäisarvo lähetyksessä, kun viejä ei ole rekisteröity viejä
d) Syyria: Vain alkuperäilmoitusta sisältäville postilähetyksille
e) Turkki: Todistuksen voi vahvistaa myös valtuutettu viejä
f) Tullinpalautuskieltoa sovelletaan (ks. myös huomautus k) ja lisähuomautukset selitysosana lopussa
f*) Kanada, tullinpalautuskieltoa sovelletaan 21.9.2020 lähtien
i) Myös GSP-kohtelu mahdollinen alkuperämaasta, tuotteesta ja alkuperäselvityksestä riippuen; vrt. kohta "GSP-maat"
j) Andorra: Alkuperäselvitys vaaditaan vain maataloustuotteilta
k) Euro-Välimeri-kumulaatiota (EUR-MED) sovellettaessa tai kun annetaan EUR-MED-alkuperäselvitys, on tullinpalautuskieltoa noudatettava, ks. lopussa oleva lisähuomautus.
m) Neljän kuukauden lisävoimassaoloaika on mahdollista saada kumulaatioalueella olevassa kauttakuljetusmaassa.

LIITE 3

Päivämäärä:

Kvalitatiivisen tutkimuksen teemahaastattelu

Alkuperävaatimukset kumulaatio- ja vastavuoroisuusperiaatteessa

1. HAASTATELTAVAN TAUSTATIEDOT

1. Nimi:
2. Yritys ja titteli:
3. Kuinka pitkä työkokemus sinulla on ulkomaankaupan tehtävistä?
4. Kuinka pitkään olet toiminut nykyisessä työtehtävässä?

2. ALKUPERÄVAATIMUKSET KUMULAATIO- JA VASTAVUOROISUUSPERIAATTEESSA

5. Missä tilanteessa voidaan käyttää kumulaatio- /vastavuoroisuusperiaatetta EFTA-maiden alkuperää olevalle tuotteelle:
  - a) maahantuomatta sitä EU-valtioon?
  - b) maahantuomalla se EU-valtioon?
6. Mikä merkitys maahantuonnilla EU-valtioon tässä tapauksessa on?
7. Onko EU maahantuontimaiden välillä eroavaisuuksia kumulaatio näkökulmasta?

3. DOKUMENTAATIOVAATIMUKSET

8. Mitä dokumentteja hankinnassa ja viennissä vaaditaan viejältä, jotta kumulaatiota voidaan soveltaa?
9. Kuinka mahdollistetaan EU-alkuperän säilyvyys viimeiseen myyntiin asti ketjukauppatilanteessa?
  - a) Maahantuomatta sitä EU-valtioon?
  - b) Maahantuomalla se EU valtioon?

(Esimerkiksi norjalaista alkuperää oleva tavara toimitetaan Hollantiin ja viedään sieltä edelleen EU:n ulkopuolelle, esim. Etelä-Koreaan.)

4. SÄÄNNÖT JA ILMOITTAMINEN

10. Tuleeko kumulaatiotilanteessa noudattaa vientimaan paikallisdirektiivejä vai vientiyhtiön kotivaltion sääntöjä?
11. Kuka on valvova tulliviranomainen?

LIITE 4

Date:

Qualitative research, theme interview

Requirements of the origin on the basis of cumulation and reciprocity principles

1. BACKGROUND INFORMATION

1. Name:
2. Organization & title:
3. How long have you been working in foreign trade?
4. How long have you been working in your current position?

2. REQUIREMENTS OF THE ORIGIN ON THE BASIS OF CUMULATION AND RECIPROCITY PRINCIPLES

5. In which kind of situations exporter can use cumulation/reciprocity principles for product originating in EFTA countries:
  - a) Without importing the products to EU country?
  - b) Importing the products to EU country?
6. How does the importing to EU country affect in this case?
7. Are there any differences between EU countries in the cumulation point of view when consolidating products to EU country before delivering the products outside EU?

3. DOCUMENTATION REQUIREMENTS

8. What are the document requirements of the exporter to be able to use the cumulation?
9. How to enable that the EU-origin is applicable until the last sale in a chain trade situation:
  - a) Without importing the products to EU country?
  - b) Importing the products to EU country?

(For example, Norway origin product will be consolidated to Netherlands and will continue from there to be exported outside Europe, for an example to South-Korea.)

4. DIRECTIVES AND REPORTING

10. Which country's regulations and directives should be used when dealing with a cumulation principles, the exporters home country or country of export?
11. What is the custom authority in charge, the exporters home country or country of export?